

352.
Pevő

AZ AMATŐR

SZERKESZTI: DR. KOHLMAN ARTÚR

MŰVÉSZI-FÉNYKÉPEZÉSI-FOLYÓIRAT.

A BUDAPESTI PHOTOCLUB HÍVATALOS KÖZLÖNYE.

SZERKESZTŐSÉG: BUDAPEST, VI. KIRÁLY-UTCA 89. □
KIADÓHIVATAL: V. HONVÉD-UTCA 10.

ELŐFIZETÉSI-ÁRA: EGÉSZÉVRE 14 KORONA.
FÉLÉVRE 7 KOR. - NEGYEDÉVRE 3 KOR. 50 FILL.

MÉGBEJELNIK MINDEN HÓ 1-ÉN ÉS 15-ÉN. ÉBYES SZÁM ÁRA 60 FILL.

TARTALOM:

Festők és amatőrök: Kacziány Ödön, Kézdi-Kovács László, Szenes Fülöp, Markó Ernő és Déry Béla festőművészek a fotografálásról. — Kohlman Artúr dr.: Fényképezés télen. — Szilárd Béla: Az optikai és a kémiai kép. — A gummi-nyomásról. — Fényképezési eljárások. — Hazai krónika. — Adás—Vétel—Csere. — Irodalom. — Szerkesztői üzenetek. — Hirdetések.

KÉPEINK:

Műmellékletünk: Novomeszky Imre: Pihenő. — Novomeszky Imre: Tájrészlet. — Magyar-Rosenberg Aladár: Pusztulás. — Gámn Dezső: Naplemente a csorbai tónál. — Kohlman Artúr dr.: Athléta-fő. — Dr. Marschall J.: Fürdőző társaság. — Dr. Marschall J.: A föld népe. — Gámentzy István: Galamb-etetés a Szent-Márk-téren. — Kohlman Artúr dr.: Madame Chrysanthème. — Novomeszky Imre: Rózsák. — Pfeiffer Ernő: Romantika.

Festők és amatőrök.

— Művészek ellenünk és mellettünk. —

II.

A festők és amatőrök, helyesebben az illusztráció és a fotográfia egymáshoz való viszonyáról két ellentétes szempontból megírt cikket adott ki legutóbb «Az Amatőr». Mind a kettőt festőművész és illusztrátor írta, de mivel a kérdés a két ellentétes álláspont mérkőzése által annyira kiélesedett, hogy immár nem csak ránk amatőrökre tartozik, de erősen belevág a testvér-művészet elevenjébe is, megígértük, hogy meg fogjuk szólaltatni a fölöttébb érdekes és egészen új keletű esztetikai vita során festőművészeinket is.

Alább megtalálja az olvasó ama festőművészeink véleményét, kik a felvetett kérdésben máris nyilatkoztak. Nem akarunk prejudikálni a feltétlenül megfontolásra érdemes és jórészt egybehangzó ítéleteknek s így előzetesen nem fűzünk kommentárt művészeink nyilatkozataihoz. De feltűnőnek és így odaszegzendőnek tartjuk azt a különös jelenséget, hogy legmodernebb festőink is — mert hiszen a legmodernebbek közül valók, kik alább nyilatkoznak — most egyszerre a rajzra fektetik a fősúlyt, miután előbb éveken keresztül hirdették, hogy a rajz csak váza a kép-

nek, melynek életet s így értéket csupán a szín, a tónus, a valeur, esetleg a dekoratív hatás adhat.

A modern művészet szempontjából itélve meg ezt a feltűnő jelenséget, határozottan úgy látszik, mintha bizonyos reakció kezdene urrá lenni a művészet minden vonalán, s ez az első sorban, a mi minket amatőröket érdekel. Mert bár az amatőr-fotográfia, mint minden fejlődésre képes művészet, lépést tartott a modern piktura haladásával, s a művészi effectusok minden raffinement-ját ép úgy kihasználta és kiaknázza ma is, mint amaz, mégis a fotográfia eredendő természetében gyökerezik, hogy a művészetnek nem csak alapja, nem csak gerincze a rajz, de minden szépsége, ereje és jelentősége éppen a lencsének az emberi szemet felülmúló precíz látásában és a látottnak absolute hű visszaadásában rejlik. Szóval, amit művészeink oly egyöntetűen és egyforma okadatulással hangsúlyoznak: a rajz fontossága épen mellettünk beszél, mert hiszen arról volt szó s ez a kérdés ma is: pótolhatja-e a művészi amatőr-fotográfia a rajzot mint illusztrációt, vagy legalább bizonyos esetekben helyettesítheti-e?

Ha a képnek is, nemcsak az illusztrációnak, főeleme a rajz, akkor az amatőr-fotográfia, mint illusztráció, feltétlenül van olyan értékű, mint a rajz, mert hiszen pontosabban, mint a lencse, nem

tud rajzolni semmiféle mester. A pillanatnyi mozgást jobban visszaadni, mint ahogy azt a gép adja, egyszerűen lehetetlen, a művészre tehát csupán a jellemző pillanat megválasztása marad, s itt a művész-amatőr — ha művész — egyenrangú az illusztrátorral. Végül: a mi a természeti igazságot illeti, a pillanatnyi mozgás állandóvá rögzítése nem kisebb hazugság a rajzon sem, mint a fotografián. Minden művészetnek megvan a maga természetes határa s e határ — melynél tovább nem mehet — a pikturánál és a fotografiánál egy.

Egyébként lesz még alkalmunk e kérdéstről véleményünket elmondani. Most átadjuk a szót Kacziány Ödön, Kézdi-Kovács László, Szenes Fülöp, Markó Ernő és Déry Béla uraknak, a modern magyar festőművészet e kitűnőségeinek, akik a felvetett kérdéstről az alábbi érdekes nyilatkozatokat teszik.

Kacziány Ödön:

A fotografálás hasznos annak, aki tud vele bánni, értem: aki tud egyébként is rajzolni. Különösen hasznossá válhatik a művészre nézve az úgynevezett moment-felvétel, vagyis mikor azt látja a néző, a mikor a természet, vagy annak ura, az ember: komponál. Ártalmas azonban a kezdő művészre, mert idő előtt rosz útra vezeti s lassan a folytonos kopirozásra készíti. Igen fontos azonban arra a művészre, aki tudja helyesen használni a fotografáló gépet, hogy jó géppel dolgozzék, amely jól adja meg az arányokat s a mi a fő, a gépezet lencséje a szem objektívjének megfelelő legyen. Fontos ez az utóbbi művésznél időmegtakarítás tekintetében, főleg és különösen azoknál, akik műkereskedőknek dolgoznak. Vég-eredményben a fotografálás hasznos a festőművésznek, de úgy kell vele bánni, mint — mikor az orvos beteget gyógyít — a méreggel.

Kézdi-Kovács László:

A fotografálás finomíthatja a műizlést, ezt elismerem és aláírom, de nem tartom művészetnek a fotografírozott tájat, vagy alakot nagyítani és kiszínezni. Másnak fényképfelvételeit — bármely művészettel átvinni vászonra — egyszerűen zsványság.

Szenes Fülöp:

A fényképező masina hasznos a bánni tudó kezében, de káros arra a művészre, aki a rajzolás elemeivel nincsen tisztában.

Markó Ernő:

Csak időmegtakarítás szempontjából lehet hasznos a fotografáló gép és csak igazi művész kezében. Pillanatok megrögzítésére csaknem nélkülözhetetlen, de aki ezt felhasználja, annak előbb tiszt-

Pihenő.

Novomeszky Imre.

tában kell lenni teljesen a rajzolással. Egyszóval csak az a művész használhatja helyesen a fényképező apparátust, aki különben perfekt rajzol.

Déry Béla:

Hogy hasznos-e a fényképező masina a festő kezében?

Megpróbálok röviden felelni.

Ha valaki jó festő akar lenni, először is biztosan kell tudnia rajzolni, hogy már az odavetett rajzban meg legyenek a karakterizáló körvonalak, a hangulatot kifejező tónusok. A rajz olyannak tekinthető, mint a testen a csontváz, melyre a vért és húst a festék rakja fel. Ha a rajz nem jó, hiába keveri zsenialitással színeit palettáján a piktor, a disszonancia folyton előtérbe tolikodik, és minél gyakrabban és tovább nézzük, annál élesebben válik el a rossz rajz a jó színezéstől.

Ha valaki jó fotografus akar lenni, tudnia kell első sorban beállítani a tájat, az alakot, ez a rajzolás, — azután meg tudnia kell helyesen megvilágítani a rajzot — ez a színkeverés.

Amint látjuk, a festészet és a fotografálás testvérek, mert mindakettőnek célja a megörökítés, az esztetikai igények kielégítése s egyik a másikat segédeszközül használhatja fel a saját

műveinek előállítására, megteremtésére és szépítésére.

Ez a tökéletesítésre célzó törekvés, más szóval az eszményítés mind a kettőnek bevallott célja és feladata, csak hogy mindkettő más és más segédeszközben keresi előmozdítóját. Mégis a fotografáló jobban bízik apparatusában, mint a saját vagy a művész szemében. Az igazi vérbeli művész pedig az embert helyezi az ember által feltalált és fejlesztett általánosságok fölé és csupán kritikát gyakorol annak művei fölött.

E két testvér, bár céljuk egy, örökös harcban fog állani egymással, hasonlatosan a művészet és tudomány örökös háborújához. Pedig mindkettőnek végcélja a lélek megnemesítése, és az így megnemesített lélek boldogítása, de ennek megértésére csak igen magas filozófiai világnézetre emelkedni tudó lelkek képesek.

Haladjon e két művészet mindegyik a maga útján, és a maga tökéletesítésében ne szoruljon soha társára, melyet joggal nevezhetünk kiegészítő művészetnek, és miután mindkettő tud esztetikai tetszést ébreszteni a szemlélőben, ne vegye soha igénybe egyik a másikat segédeszközül.

Tájrészlet.

Novomeszky Imre.

Fényképezés télen.

Irta: Kohlman Artúr dr.

Minden évszagnak megvannak a maga sajátos örömei, szórakozásai. És ugyancsak minden évszagnak megvan a maga sajátos jellege, varázsa — az isteni szép természetben is. A tavasz a «fakadó élet». Zöldülő gyepek, rügyszőfák, nyiladozó bimbók, enyhe, mámorító levegő, szelid napsugár, egyre változó égbolt, nap és eső: ezek talán a tavasz természeti megnyilvánulásai. Egyre fokozódó *szinpompa*, virágos rétek, kertek, kalászos mezők, buja növényzet, gyümölcsöző fák, egyenletes, forró levegő, a végtelen és tiszta kék menybólt, melyet ritkán szakítanak meg egy-egy báránnyelű foszlányai, nagy zivatarok, égiháborúk, szivárvány: ezek talán megközelítőleg a nyár sajátosságai. Érett gyümölcs, sárguló lombkoronák, hulló levelek, ködös reggelek, tompa szürkeséggel küzködő esős-nyirkos napok, ime ez az ősznek képe. Zuzmarás fák, fehér hólepel, mindenütt jégmezők a vizek helyén, gyenge s a ködös-zimankós levegőn keresztül szűrődő napsugár, mely kékes árnyékokat rajzol a vakítóan fehér hótakaróra, a természet álma az új életről... Ez a tél.

És minden évszagnak megvan a maga szépsége, varázsa. Mindegyik nyújt olyat a természet kimeríthetetlen kincsesházából, a mi szépségével, varázsával végtelenségével, utólérhetetlenségével a művészt megihleti, s azt annak saját lelkén, énjén keresztül való visszaadására készíti. Kérdezzük csak meg a festőket, hogy vajjon van-e az évnek oly szaka, melyben

a természet megnyilvánulásai a festőt — főként pedig a tájképfestőt — tétlenségre, meddőségre kárthatnák?... A kérdés nem lévén kérdés tárgya, önként adja meg a feleletet.

A természet az év minden szakában egyaránt fenséges, végtelen és utólérhetetlen. És hogy évszakonként váltakoznak megnyilvánulásai az vajjon a «művészi»-re lehet e befolyással? Hiszen az egyes évszakokban is változik a «kép»; a mi ma ilyen, holnap már olyan... És miért volna a nyár festőibb a télnél, a tavasz az ősznél? Hogy az egyik művész lelkét, tehetségét — a váltakozó kedélyhangulat, egyéni előszeretet, ifju vagy előrehaladottabb kor szerint — az évszakok melyike ihleti meg s ösztönzi utánzásra, az a természet örök és minden változatában *egyenlő* festőiségén mit sem változtat.

S ez a festés művészetében — talán sohasem vitatott — feltétlenül elismert *igazság*. Bizonyítékai a tárlatok. Minden évszagnak megvannak a maga termékei. Részint csak magának a természetnek utánzásai (tájképek), részint beleszövései (staffage), részint jelképiesek (allegoriák). De ott található mind a négy évszak. A tavasz épúgy, mint az ősz, a nyár, mint a tél.

Igy a festőművészet. Ellenben a *fényképező művészetben még mindig uralkodik az a balhit, hogy a felvétel készítése időszakhoz kötött*. És különösen általános nézet főként a magyar amatőrök között, hogy csak a nyár az amatőr fényképezőnek működési évszaka. És habár kevés is nálunk az olyan amatőr, a ki tavasszal, vagy kora ősszel új felvételeket készít a szabad természet ölében, de olyan bizony már igen kevés,

Pusztulás.

Magyar-Rosenberg Aladár

Naplemente a csorbai tónál.

Gámán Dezső.

mondhatnók alig akad, a ki télen kezébe véve vagy nyakába akasztva masináját, kimenne a városból, ki a szabadba, hogy megörökítse a természet gyönyörűségét, vakítóan fehér, álmát... Nem tudom, hogy mire vezessük vissza ez uralkodó balhitet. A fényképező intelligencia hiányának, avagy a kényeskedő kényelmetességnek rovására írjam-e vajjon? Mert az tény, hogy a külföld jobb amatőrjei — hogy a művészekről ne is szóljak — *nemcsak* nyáron fényképeznek. Bizonyítják a fénykép-tárlatokon látható műveik. A németek, angolok különösen a téli tájakat; a francziák különösen az őszi (városi) életképeket kultiválják a nyáriakon kívül.

Nálunk pedig akként áll a dolog, hogy nyáralóba menvén, az év két hónapjában fényképezünk, s azután elzárjuk a gépünket, hogy a következő évig elő se vegyük ismét.

Hogy mennyire helytelen eljárás ez, és hogy mennyi szép felvételtől, műélvezettől fosztjuk meg magunkat általa, akkor látjuk, ha külföldi, vagy hazai nemzetközi tárlaton végignézzünk, avagy a külföldi revükben lapozgatunk. Mennyi szebbnél-szebb őszi-téli téma, melyet feldolgozatlanul hagyunk, részint az előbb vázolt balhit, részint pedig kényelmi szempontoknál fogva!...

Megkíséreljük néhány szóval a téli felvételekkel szemben uralkodó tévhitnek szétozlatását. E végből újra konstatálnunk kell azt a tényt, hogy amatőrjeink a forró, vakítóan napfényes nyarat választják kizárólag a felvételek készítésének időpontjául. Nem állítjuk ugyan, hogy

nyáron a nagy fénynél nem lehetne szép felvételeket csinálni, de azt igen is merjük állítani, hogy a nyári szinpompa, a «plein air» inkább a festő ecsetjének való. Azt visszaadni a fénykép maga hideg tónusaival, színtelenségével nem igen képes. Vegyük pl. csak a forró nyári képek levegőjét, az ég mélységesen azurkék színét, a napsütötte táj színjátékait és színárnyalatait. Avagy képes ezt igazán híven visszaadni a fénykép maga korlátolt és csekély tónus-skálájával? Állításaimnak bizonyosságául szolgálnak sa felvetett kérdésre megfelelnek maguk az igazán sikerült nyári felvételek. Ezek közül a művészi nagy ritkán készültek a forró déli napszakban. Vagy hajnalban, vagy napnyugtakor, mikor az égbolt felhőkkel borított volt. Egyáltalán a tiszta égbolt nagyritkán kelt művészi hatást a fényképen, teljesen hidegen, bántóan fehéren jön.

Teljesen másként áll a dolog a téli tájképeknél. Mintha a fotográfus volna hivatva arra, hogy a télnek szebbnél-szebb festői motívumait megörökítse. A természet mint mindennel, a színekkel is takarékoskodik — télen. Ha az árnyalatoktól eltekintünk, bátran állíthatjuk, hogy jóformán a fehér és fekete az, a mire a téli táj színei redukálódnak. Tompa hideg tónusok, kevés átmenet és árnyalat, zárt valőrök: ezek a téli havas táj főbb vonásai és egyuttal fotografiai rátermettségére megannyi «jó» sajátosságai. Az égbolt is, ha derült, hideg kék, a fényképen ugyan fehéren jön ki, de az általános *fehér és fekete* árnyalataiba teljesen harmonikusan illeszkedik

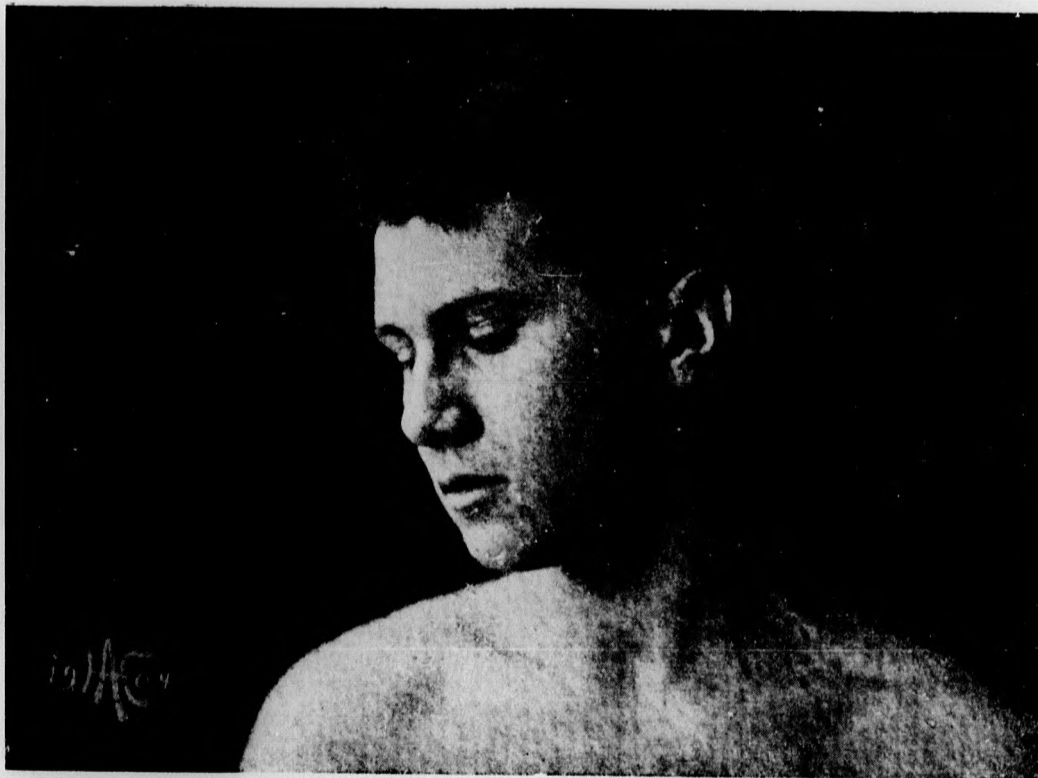
bele. Ha pedig szürke, ólmos az ég, e szürkesség a fényképen is teljesen visszaadható lévén, a természetes szín és tónus mit sem veszít a fényképen. Egyáltalán a téli táj a maga hidegségével kitűnő motívum a fényképező művészek, mert e hidegség és színhiány a fényképeknek általános karaktere. Míg a nyári képeknél a természet színpompájának legcsekélyebb mértékben való jelzésére csupán felette nehéz, bonyolult — és ma még teljesen meg se oldott — eljárásokra van szükségünk, addig a téli képek önként adják a «természetet», még pedig teljesen híven. Ebben még segítségünkre vannak a különféle előhívós (brómezüst) papírok is, melyeknek fehérségei és a kékesfeketétől a mélyesleges feketéig menő árnyékai, mintha csakis a «hóképek» hű visszaadása kedvéért gyártatnának. A havon látható finom részleteket, árnyékokat, árnyalatokat pedig igen könnyen és szépen elérhetjük, ha a lencse (objectiv) mögé sárga üveget helyezünk s ezen keresztül világítjuk meg a lemezt.

A téli hónapokban nemcsak a tájkép, hanem ezeken kívül a műfajoknak csaknem valamennyije, ugyancsak igen eredményesen kultiválható. Mennyi őszi-téli zsáner, utcai életkép, áliatfelvétel, csendélet kínálkozik motívumul télen is!

Az arc képfelvételek ideje pedig nézetünk szerint legkevesebb a nyár, inkább a tavasz és

ősz, de talán leginkább a tél. Mert a nyári túlerős világítás mellett, még műterem-felvételeknél is, erősen kell védekeznünk a vonások markirozottsága, a kemény világítás ellen. A tél a maga egyenletesen szétosztott világosságával még a szabadban is műterem-világítással szolgál az amatőrnek. S ha a szakfényképész tud télen — a legborusabb időben — is felvételt készíteni, műtermében, az amatőr is célt érhet, ha derültebb világítás mellett a szobában az ablakhoz közel ülteti modelljét. De különben is ma már a magnesium- («idővilágítás»)-patronokkal igen szépen világított arc képek készíthetők este is. De hogy mily erősen befészkelte magát a tévhit, hogy télen nem lehet jó fényképfelvételeket eszközölni, azt mutatja az is, hogy a szakfényképészek a tél közeledtével nyakra-főre sietnek hirdetni: «*Felvételek borús időben is eszközöltnék*».

Itt a tél . . . A sok szép motívum önként kínálkozik amatőr-társainknak . . . A kit soraink a téli motívumok hálás volta felől nem győztek meg, szedje elő a (jövő nyárig) szekrényébe elraktározott gépét és menjen ki első sorban a szabadba! . . . Az ott készített «téli kép» varázsa a legjobb essaynél is ékebben szól majd mellettünk. A kiket pedig sikerült meggyőznünk, azok se ériék be ezzel, hanem álljanak mellénk és segítsenek megtéríteni a hitetleneket!

Athléta-fő.

Kohlman Artúr dr.

Fürdőző társaság.

Dr. Marschall J.

Az optikai és a chemiai kép.

Irta: Szilárd Béla.

Milyen nagy kár, hogy a mit a természet szépen kiszínez, a mit a síkból kidomborít, azt a mi tökéletlen készülékeink csak halvány képben tudják visszaadni.

De hát sok mindenfélén is megy keresztül az a szép valóság, a míg «kép» lesz belőle s e sok metamorfózis minden fázisán elmarad belőle egy-egy szép tényező, míg végül alig marad meg a váz.

Kétségkívül legszebb a valóság maga, melyet két szemmel nézve domborúan látunk, tele színekkel, ragyogással, az árnyékok özön változatával, melyek a «kiegészítő színekkel» oly sajátos szép harmoniát képeznek, hogy a legtöbb ember csak a hatásban gyönyörködik, míg az okot magát csak a beavatott művész szeme látja meg.

S mi lesz a képből, mire csak egy műszeren is átjut, mire lencsével vetített képpé lesz?!

Először is eltűnik a plaszticitás, meggyöngülnek a színek, az árnyékok finom átmenetei megszűnnek látszani s az egész kép valami idegen, nem természetes színeződést kap, mely a lencse természete szerint szürkés, vagy legalább is tompított, vagy ismét élénk szivárvány színeket játszó.

Most következik azután a legnagyobb rombolás: megtörténik a felvétel s elvesznek az összes színek. Az a sokféle gyönyörű tündöklés, az az élénk kellemes hatás, mind elvész s a

piros rózsza épp oly szürke lesz, mint a föld. De nem jól mondtuk, nem olyan, hanem feketébb lesz, mert a lemez másképp lát, mint a szem.

Annyira másképp, hogy gyakran az, a mit mi legélénkebb színűnek láttunk, képünkön éppen legsötétebb lesz, vagyis a kép «valőr»-je egészen megváltozik.

Ennek oka kétségkívül az, hogy szemünk nem azon «színek» iránt legérzékenyebb, mint a fotográf-lemez.

Képzeljünk el valamely prizma által vetített képet, melyben sorra következnek egymásután a vörös, narancssárga, sárga, zöld, kék, ibolya. E színek közül szemünkre nézve legélénkebb lesz a vörös szín, míg a többi színek nagyjában egyre kevésbé fognak szemünkre hatni,

Ha most a színek alá fotografiai lemezt helyezünk, az az érdekes jelenség fog bekövetkezni, hogy azon helyeken lesz a hatás a legerősebb, hol szemünkre leggyengébb volt, sőt az ibolyán túl, hol semmiféle színt nem vehetünk észre — a fotográf-lemez a legerősebb hatást fogja mutatni, míg a vörös szín helyén alig fog elváltozni. Vagyis az optikai hatás a vöröstől az ibolya felé csökken, a chemiai hatás pedig ugyanezen irányban nő. Ez okozza hát a «valőr» megváltozását, még pedig, mint láttuk, oly mértékben, hogy a chemiai hatás, melylyel a fotografálásnál dolgunk van, éppen ott legfokozottabb *gyakran*, hol színt egyáltalán nem is látunk.

Mi ennek az oka?

Ha valamely testet hevíteni kezdünk, az először vörösen fog izzani, amely szín lassanként sárgássá, zöldessé, kékesfehérré válik az izzítás fokozásával. Vagyis, míg a hevítés legkisebb mérvű, az izzás színe vörös, erősebben folytatva a tüzesítést, az izzás színe a színek színei szerint folytonosan nő az ibolya felé. Vagy fizikai nyelven: a kilövelt fény rezgésszáma egyre nagyobb lesz, mit a következőképen magyarázhatunk meg:

A fényt igen gyors rezgő mozgásnak vesszük fel. A rezgés gyorsaságától függ a fény színe. Mivel pedig ama test erős izzításakor igen kevés rezgést létesítettünk, olyan fényhullámra tettünk

A föld népe.

Dr. Marschall J.

szert, mely *energikusabb*, mint valamely lassúbb rezgésű fényhullám. Az az ibolyaszínű fény azért a leghatásosabb, mert ugyanazon idő alatt több rezgést végez, mint a zöldszínű fény; ez ismét többet, mint a sárga és így tovább. E rezgések már most mint megannyi kalapácsütés esnek a megfelelő fényérzékeny vegyületre. S ha már most valóban minden rezgést egy-egy kalapácsütéssel azonosítunk, úgy kiszámíthatjuk, hogy

valamely végtelen kis felületre ultraibolya sugár esetén egy másodperc alatt ezer billiószor, míg vörös fény esetén csak háromszázbilliószor üt le a kalapácsunk. Így aztán nem csodálkozhatunk, ha a vörös fény sokkal kevésbé hatásos, mint az ibolya s ha a fotografiánkon a vörös színek helyén feketét, a kék helyén fehéret kapunk.

S ezzel magyarázható, hogy oly teremben, mely szemünkre nézve fényesen ki van világítva gázzal, vagy petróleummal, sem felvételt készíteni, sem másolni nem lehet. E lángokból hiányoznak a hideg színek, a mely színek fotografiai hatása pedig csekély. Viszont a magnézium, villanyos ívlámpa, mely nem látszik oly fényesnek, sokkal erősebben hat, semmint gondolnók.

Sőt a szemre nézve teljesen sötét helyen, mely ibolyántúli sugarakkal van «világítva», igen jó fotografiák készíthetők.

Ilyen ibolyántúli sugarak hatásán alapúl a radium-sugarak és röntgensugaraknak a fotograflemezre gyakorolt hatása is.

Hogy hogyan lehet a lemezt mégis a szemmel egyező érzékenységre hangolni, azt a Vogel H. W. által feltalált «ortokromatikus» eljárás oldotta meg.

Galamb-etetés a Szent-Márk-téren.

Gámentzy István.

Madame Chrysanthème.

Kohlman Artúr dr.

A gumminyomásról.

IV.

A papiros teljes megszáradása után hozzáfoghatunk a másoláshoz. Az eljárásnak e részénél lényeges a negatív megválasztása. A szerint, hogy mily gummieljárás szerint dolgozunk, a negatív — mely lehet üvegből vagy papirosból való — is más és más karakterűnek kell lennie. A *Mathies-Masuren*-féle eljárásra inkább lágyabb, de tiszta, átlátszó negativek alkalmasak. A fények ne legyenek nagyon fődöttek, mert ez a nyerendő képnek «kemény» karakterére vezet. Az árnyékokban a részletek, a plasztika, perspektiva: többszörös nyomás által vihetők bele a képbe. Mégis ne használjunk nagyon is gyenge u. n. «flau» negativeket a másolásnál. A *Höcheimer*-féle eljárásnál némileg módosulnak e követelmények. Természetesen ez alatt is a többszörös másolással-nyomással való eljárást értjük, s nem azt, a mely szerint a kereskedésben készen kapható Höcheimer-féle papiroson, pusztán egy nyomattal készíthetők teljesen «kész» képek. A *Höcheimer*-féle eljárásnál is «lágy» negativeket

használjunk, mégis ezeknél a fények kissé fedettebbek legyenek. Itt az «erő»-nek már a negatívban kell benne lennie.

Még inkább áll ez az egynyomású Höcheimer eljárásra. A különböző «valőrök» — egynyomású lévén az eljárás — egyszerre kell, hogy a pozitív képbe átvitessenek, illetőleg azon visszaadassanak. Szükséges tehát, hogy ezek már a negatívban mind benne legyenek és pedig természetesen akként, hogy — bár a lemez általános jellege a «lágyság» — a fények mégis erőteljesebbek legyenek, mint a rendes többnyomású eljáráshoz szükségelt negativeken, mi által zártabb tónusok érhetők el.

Nézetünk szerint az egynyomású s a kereskedésben kapható teljesen elkészített papíron készült gumminyomatok értéke semmivel sem nagyobb, mint a pigment, vagy más egynyomású, akár platin brómezüst vagy chlorezüst papíron készült képeké. Természetesen ugyanazon felvétel mellett. Mert hiszen a gumminyomás fősajátossága és egyszersmind «értékes» előnye, hogy a «többnyomás» által a plasztika, perspektiva, árnyalat, fényhatások és színértékek (valőrök) mérlegelését, kifejezését és érvényesítését lehetővé teszi — s ezzel fel fogás, izlés, szín-érzék stb. tekintetében az *individualitásnak* tág teret enged.

A papiros negativeket ajánlatos átlátszóvá (transparenssé) tenni. Ez által sokkal jobb másolatokat nyerünk, mert már maga a papiros is a fénynek jelentékeny részét elnyeli. A papiroznak transparálása különféleképen történhetik. Legtöbben tiszta alkoholban töményen feloldott friss riczinus olajjal transparálják papír negativjeiket, gyapot- (vatta-) pamacsccsal, egyenletesen bedörzsölvén azt a negatív papiroidalának porusaiba. Ha az egyszeri bedörzsölés a kellő átlátszóságra

Rózsák.

Novomeszky Imre.

nem vezetne, addig ismétljük, míg a kívánt eredményt elértük és a fölös olajat letöröljük. Mások szerint e célra jobb meleg mákolaj, vagy pedig 1 rész mákolajból, 2 rész friss riczinusolajból és 1 rész finom terpentinolajból álló keveréket használni.

Igen gyakori az a téves nézet, hogy a gumminyomásnál a negatív bármily gyenge lehet. «A lemez kvalitása mel' ékes, s ha van egy elrontott, már semmire sem használható lemezed, csinálj róla gumminyomatot és — fényes képet kapsz», szokták mondogatni azok, kik még soha gumminyomatot készíteni nem próbáltak. Vagy megpróbálták, de nem sikerülvén az oly könnyen és gyorsan, mint a celloidin-másolat, esküdt ellen-ségei vagy gunyolódó leszolói lettek e szép és művészi technikának. Már pedig hiába akarják a hajszál élességnek örökösen celloidin-papiron másoló fanatikus hivei ezt a balhitet terjeszteni. A hibás, teljesen gyenge (flau), értéktelen negativról ezen eljárással sem készíthetők «mesterművek». S ha ez eljárás nem is köti a művészire törekvő fényképezőt a lemezben levő — s azokon mikép sem változtatható — felvételhez, hanem abból elvehet, ahhoz hozzá használhatja azt, a mi az ő egyéni fel-fogása szerint a művészi hatás elérésére szükséges: ez nem csak hogy nem hátránya, hanem óriási előnye ez eljárásnak. S minthogy a gummieljárás előnyei főleg nagyobb képeknél érvényesülnek, többnyire nagyított negativekkel dolgozunk. Tudva-levő dolog viszont, hogy a nagyítással egyenes arányban csökkennek a képnek hajszálélessége mellett még a fényellentétek is. (Folytatjuk.)

Fényképezési eljárások.

Ezüstmásoló papiros arabgummival. Már *Lidee J.* próbálta meg különféle anyagoknak chlorezüstgummioldattal való érzékenyítését. Ezen készítményekkel elért eredményekről azonban később mi sem volt hallható. Most ismét olvassuk, hogy *Reiss R. A.* kísérleteket folytat a végből, hogy a kimásolható papiroknál az arabgummit tegye a kép hordozójává. *Reiss* e végből jól enyvezett papirokat pl. Canson-féle rajzpapírost a következő gummioldattal kené be: 1000 gr. legjobb minőségű porrátört arabgummit 100 gr. vízben feloldunk. Ebből 5 cm³-t egy kis dörzsölőcsészébe öntünk és 3 cm³ jégecet cseppentünk hozzá. A gummi összesűrűsödik, e keletkezett masszát egyenletesen szét-dörzsöljük. Ezután 3 gr. vízben feloldott 1 gr. ezüstnitrát-oldatot öntünk hozzá és az egészet újból alaposan összekeverjük. Az ezüstnitrátnak az oldathoz való csepeg-tetése, valamint az oldatnak a papírra való vitele lámpafénynél történjék. Egy 18—24 cm. nagyságú papírlap befödéséhez körülbelül 3 cm³ ezüst-arabgummi-emulzióra van szükségünk. Úgy a gummiemulzióknak mint a vele preparált papírnak tartóssága felette csekély. Az emulziót azonnal, a papírost legkésőbbben 48 óra múltán fel kell dolgoznunk. E papiros fényérzékenysége a Lumière-féle citrat papiroséhoz hasonló. A képek erősen túlmásolandók, mert a fürdőkben nagy mértékben visszafej-lődnek. Az elérni szándékolt színek különfélesége szerint különféle színezők használandók. Így feketéhez a másolato- kat rövid kimosás után a következő fürdőbe tesszük: 100 gr. víz, 1 gr. borax, 1 gr. eczetsavas natron, 5 cm³ 1%-os aranychloridoldat. Ezután platinfürdőben kezeljük addig, míg a kívánt színt elérte. Igen jó békés színt ad a következő oldatban való fürösztés: 100 gr. víz, 5 gr. rhodanammonium, 5 cm³ 1%-os aranychloridoldat. A képeket ezután 2%-os fixirnatronoldatban rögzítjük. Nézetünk szerint ezen eljárás — ha mint kísérlet érde- kes is — az eredmény nem lehet valami «óriási». A gumminyomás «hatásait» aligha érzük el vele. Hogy

Romantika.

Pfeiffer Ernő.

pedig egyszerű, durva felületű celloidin-papírosokhoz jussunk, ahhoz nem kell ily bonyodalmas eljárással bibelődünk. Ugyanilyen, talán szebb eredményeket (de mindenestre kevesebb fáradsággal) érhetünk el *Lainer* Sándor tanárnak «*Gobelin*» elnevezésű durva felületű celloidin-papírosával. Különösen nagy fejekre, nagyított tájképekre felette alkalmas ez a papír melyet egyesített aranyfürdővel (Tonfixirbad) vagy ezzel és platinfürdővel kezelve a röt-, vörös- és szépiabarna színtől a legmélyebb aczélszürke és fekete tonusig változtatható a színe. Az egynyomású papírosoknál ily egyszerű eljárással oly igazán *művészi hatást* még egyetlen chlorezüstpapírossal sem sikerült elérnünk. Mintát, használati utasítást, árjegyzéket «Az Amatőr»-re való hivatkozás mellett szívesen küld bárkinek: *Prof. Alex. Lainer's Fabrik Photochemischer Praeparate, Wien, VII., Kaiserstrasse 79.*

Vízálló tükrőfény. A különféle chlorezüst-zselatin-papírok, pl. a Liesegang-féle aristo, az Eastman-féle folio, a Protalbinwerke által gyártott Concordia és mások könnyűszerrel tükrőfényűvé tehetők. E végből fehérített kevés sellaknak borax oldatában való keverékébe mártjuk a képet. Majd képpoldalával felette tiszta, vazelinnel ledörzsölt tükrővegre gummihengerral felszorítjuk. Teljes száradás után a képek maguktól lepattannak, vagy ha nem, akkor is könnyen leszedhetők. Bámulatos tükrőfényüket semmiféle nedvesség meg nem támadja.

Kettős színezés kikerülése. Igen gyakori eset, hogy a lemezről készített másolatok színezése után a kép kétféle tónust nyer. Így a kép egyes részei még barnásak, míg mások már a kékesbe játszanak. Vagy kékes általános tónus mellett egyes fekete vagy zöldesszürke foltok mutatkoznak. Az ily kétféle színeződés különösen az aristo és solio papíroknál gyakori. Ha már most ezeknek előnyeiről lemondani nem akarunk, akkor használjuk a *Rapson* ajánlotta következő összeállítású fürdőt: 4 gr. vízűveg, 450 gr. víz, 5 gr. eczetsavas natron, 10 gr. 1%-os aranychloridokat. Az ily fürdőben színezett képek még ezenkívül felette tartósak is — legalább ezt írja a *Phot. Industrie* ez évi 16. számában.

Chromatypia. *Graham Bott* a «*Pharmaceutical Journal*» utóbbi számában érdekes cikket írt arról, hogy különösen fa vagy virágok leveleinek másolataira — tehát botanikai czélokra — mily alkalmas a chromatypia-eljárás. Ennek rövid utasítása pedig a következő: Vesszünk jól enyvezett papírost, melyet 5 gr. kaliumbichromatból, 10 gr. rézsulfatból és 250 gr. vízből álló oldattal — ecset segítségével — érzékenyítünk. Száradás — persze sötétben — után megvilágítjuk a papírost. Ezután 1 százalékos ezüstnitrátoldatot, mire a kép narancsvörös színben tűnik elő. Végül pedig alaposan kimossuk. A «*The Amateurphotographer*» felhívja a figyelmet arra, hogy a chromatypia a tartós másolat nyerésére irányuló legelső módszernek egyik módosult alakja. Az egyszerű chromat-eljárást *Ponton Mungo* már 1838-ban ismertette az «*Edinburgh New Philosophical Journal*»-ban. Egy évre reá készítette a *Rev. J. B. Reade* papírnegatívait, melyeket gallussavval és ezüstnitráttal érzékenyített és alkénessavas Natronnal fixált. *Eder* a chromatypia első alkalmazását — réz és ezüstsókkal — *Hunt*-re vezeti vissza. Eljárását, mely bármely pozitivról való fénymásolatok (Lichtpause) készítésére irányul, 1880-ban *Haugh* pontosan és alaposan átdolgozta. *Haugh* ajánlata szerint vegyünk erősen enyvezett papírost, melyet 10 rész telített kaliumbichromat és 35 rész telített rézsulfatoldat keverékében

úsztatunk. Száradás után másolunk. A másolás befejeztével felette gyengén látszó másolatot, képfelével 1:80 ezüstnitrátoldatba tesszük, a melyben gyorsan skarlátvörösre színeződik. Ezután 5—6-szor 10—10 percnyi időközökben hideg vízben le-leöblögetjük. A vörös tónust *lila* színűvé is átváltoztathatjuk, ha a másolatot gyenge konyhasó oldatban hagyjuk, míg — chlorezüstbe való átváltozás után — a kép teljesen eltűnik. Ezután jól kimossuk és sötétben szárítjuk. Ha már most ammoniakgőzben jól megfűtöljük és megvilágítjuk, a másolat lilaszínű lesz. Úgy a chlorezüst, mint az ezüstchromat-kép előhívóban megfeketíthető.

A nedvesség behatása frissen színezett képekre. Mint a *Phot. Wochenblatt*-ban olvastuk, *Gaedicke J.* számos kísérlet alapján azt az érdekes megfigyelést eszközölte, hogy a celloidin-képek felragasztásához használt s gyakran már megsavanyodott keményítő-csíríz a kép felületén sárgás foltoknak keletkezésére vagy az egész felületnek gyenge megsárgulására vezethet. Együttal azt is tapasztalhatta, hogy a kiáztatott képeket soha sem szabad sokáig nedvesen és felragasztatlanul hagyni, mert a képveszti erőtéljességét és különösen a féltónusokban világos foltok keletkeznek. Ugyanígy nem jó a képeket huzamosabb ideig nedves szűrőpapíros között hagyni, a másolatok ez esetben is elvesztik élénkségüket és csakhamar fakó középtónusokat mutatnak. Felhívjuk továbbá olvasóinknak figyelmét arra is, hogy nem minden papírnemez (karton) alkalmas arra, hogy fényképeket — különösen chlorezüst papíron készültöket — ragasszunk reá. A jó kartonra keményítő-csírizzel ragasztott, jól kiszínezett, kifixált és kimossott celloidinképeken semmi eltérés nem mutatkozik. Ha ellenben a karton rossz, száradás után már néhány nap múlva a fentebb leírt hibák mutatkoznak. Ezért, ha már kipróbáltunk valamely kartont s azt jónak találtuk, maradjunk is meg mellette.

A higanyval való erősítéshez. Érdekes megfigyelésről számol be *Dr. Prélinger*, a lemezek higanyval való erősítésére vonatkozólag. U. i. sublimátoldattal megerősített és ammoniakkal vagy előhívóval megfeketített s csak kevéssé leöblített — tehát még nedves — lemezekről a másoló keretben kontakt másolatokat készített. Azt tapasztalta, hogy a brómezüst-papíron alig-alig látszott egy-egy kontúr az előhívás után. Már most ebből azt következtette, hogy ennek a kimosás hiánya az oka. Ellenpróbaképpen tehát ugyanezen lemezeket a lehető leggondosabban és alaposabban kiáztatva s az eredmény: — mégis ugyanilyen volt. Tovább kísérletezett tehát. S ekkor azt tapasztalta, hogy míg nedves állapotban a megerősített és meg nem erősített lemezekről készített másolatok minősége között óriási a különbség, addig ugyane lemezekről száraz állapotban készített másolatok között ily különbség (az erősséget, keménységet nem számítva, bár észlelhető, de jelentékenynek nem mondható. E körülmény okát *Prélinger* dr. abban véli megtalálni, hogy a higanychloridban (sublimatban) erősített s azután ammoniakkal vagy előhívóval megfeketített még nedves lemezfelület bizonyára ezüst és higanyból áll és hogy az utóbbiak jelenléte okozza azt, hogy róla nedves állapotban rendes kontakt másolatot nem tudunk készíteni.

A platinpapíros eltarthatósága. A platinpapíros köztudomás szerint felette érzékeny a levegő nedvessége iránt. Különösen az esős időszakokban (tavasz, ősz) okoz nagy gondot a platinpapírossal kereskedő cégek-

nek, szak- és amateurfényképezőknek a platinpapirosnak a nedvesség okozta elromlástól való megóvása. E célra különféle szereket használtak eddig és használnak ma is. Így chlorcalciumos bádogdobozban tartják a papirost. Újabban némelyek az égetett (oltatlan) meszet a chlorcalciumnál jobbnak tartják. Figyelemre méltó azonban az az Amerikából átplántált mód, mely a megóvásra magának a papír előállításának módosítását ajánlja. E célra a papiros vasoxid-sóinak következő receptje szerinti oldatkeverékével preparálandó: 100 gr. víz, 20 gr. oxalsavas vasoxid, 3 gr. oxalsav, 1 gr. oxalsavas ólomoxid, 4 gr. 1 százalékos higgyanchloridoldat. E *platinsó nélküli* fényérzékeny vaspapiros kitűnően eltartható. Platinképek készítése céljából a vaspapirost szokás szerint másoljuk s azután a képet — oxalsavas kálik és néhány csepp kaliumplatinchlorürodattól álló — előhívóoldatban előhívjuk, azt különösen ajánljuk a foszforsavas kalival kombinált következő előhívót: A. 1000 gr. víz, 100 gr. oxalsavas káli, 50 gr. phosphorsavas káli, B. kaliumplatinchlorürodattól 1:6. Előhíváshoz A. oldatból 10 részt, B oldatból 1 részt veszünk. A képek rögzítése néhány csepp sósavval megsavanyított vízben történik. Az annak idején *Willis* által közzétett receptekre való tekintettel nincs kizárva, hogy ilyes preparációval már ezelőtt is kísérleteztek. Akkor azonban az eredményezett képek a vasplatin preparálta papíron készült képekkel szemben kielégítőnek éppenséggel nem voltak mondhatók.

Negatív másodlatok előállítása. (*Eder-Pizighelli-féle eljárás.*) Különösen jó felvételek lemezeiről felette fontos, hogy *lemezmásodlatunk* legyen. Ezt legjobban azok tudják, a kik ilyet nem készítve — az eredeti és egyetlen negatív eltörése v. egyébkénti elpusztulása következtében — hiába siratják szép felvételüket. A gondos amatőrök odáig még elmennek, hogy egy-egy ily becsebb felvételükről diapositiv lemezmásolatot készítsenek. De olyik már igen ritka még ezek között is, ki a diapositivet ismét lemezre másolva egy második u. n. dianegativet készítene. Ennek pedig magyarázata az, hogy a negatív-másodlat készítésének a rendes útja-módja egy a jövőben esetleg bekövetkező esélylyel vagy töréssel kapcsolatos eséssel szemben a legtöbb amatőrt a preventív másodlat-lemez készítésétől visszatartja. A *Pizighelli-Eder-féle eljárás* az eddigi hasonló eljárások között még a legegyszerűbb s ezért itt adjuk annak rövid menetét. E szerint a negatív lemezről ugyanoly nagyságú negatívnek *közvetlenül* készítése céljából mártunk be egy vékony, közönséges filmet a következő oldatba: 10 gr. kaliumbichromat, 250 gr. víz és hagyjuk vagy két perczig benne. Azután a sötétkamarában facsüptetők segélyével a kifeszített zsinorra akasztva fel, megszáritjuk. Száradás után a filmet a lemez alá helyezzük a napvilágon másolunk. A másolás addig történik, míg a másolat minden részletet feltüntet. Ezután egy óra hosszat mossuk a film-másolatot. Végül előhívjuk a filmet, még pedig a megszokott közönséges előhívóoldatunkban, mégis a legalkalmasabb e célra a hydrochinon, pyrogallus vagy vasoxalat. Az előhívó oldat csupán a kevésbé vagy egyáltalán meg nem világított részre hat, míg a kép megvilágított részein a hívó nem fog. Végül rendszeren fixálunk natronban és kiáztatva a filmet a teljesen correct, szép — és még csak nem is törékeny — *negatív-másolat kész.* A nyert másodlat, bár nem diapositiv, hanem ismét negatív, mégis *fordított* lesz. Ez alatt az értendő, hogy a mi a természetben, a valóságban *jobb* oldalt volt, e negatív másodlatunkon szintén *jobb* oldalt, az erről készített pozitív képen tehát *bal* oldalt lesz. Már most a filmnek ily másodlatok készítésére alkalmas volta és üveg-

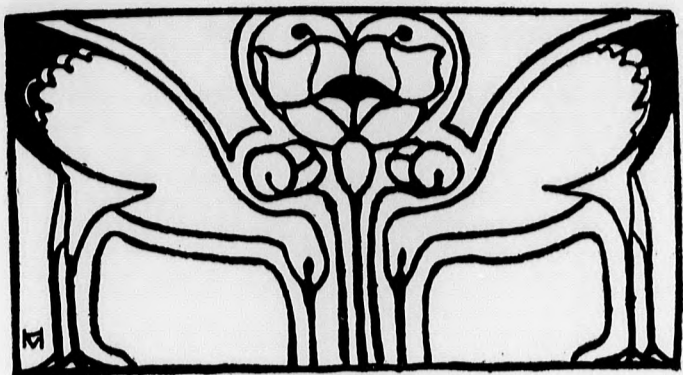
lemezek feletti előnye abban rejlik, hogy a negatív-másodlat másolásánál a film vékonyságánál fogva fordítva, vagyis a lemez réteges oldalára a film u. n. üvegoldala is helyezhető a lemez alá s így *«helyes»* másolatot nyerhetünk.

Diapositívek készítése. Az újabb időkben kezdték csak nagyobb figyelmet fordítani csinosabb, mondhatjuk művészies diapositívek előállítására. A szén-, gummi- és pigmentnyomás, valamint a diapositiv-készítés alkalmat ad az amateurnek, hogy otthonát szinte művésziesse tegye. Egy csinos ablakkép előállítása nem is igényel egyebet csekély ügyességnél és jó izlésnél, de természetesen, mint mindenütt, úgy itt is csak kellő gyakorlat és tapasztalat hozza meg fáradozásunk gyümölcsét. Hétféle diapositivet készíthetünk: 1. Chlorezüst-rétegű lemezre. 2. Chlorbromezüst-rétegűre. A chlorezüst-lemezzel való eljárás azonos a celloidin-másolással. Gyakrabban és szívesebben használják a chlorbromezüst-lemezeket. Legjobbak e célra az *Anilin-társaság* gyártotta *«Isolar»*-lemezek. Ezen lemezek rendkívül finom emulsióval bírnak, miáltal (még a sötétebb árnyékrészeknél is) tetemesen nagyobb az átlátszóság. Az emulsió ezen vékonysága daczára sem hiányzik a kép erőteljesége, a mit egy jól készített diapositívtól méltán meg is kívánhatunk. Megvilágítási időt úgyszólván lehetetlen megállapítani, mert az a fényforrástól, a lemez jellegétől és sok más körülménytől függ. Az előidézés rendes körülmények között (1:30 arányú rodinállal $2\frac{1}{2}$) néhány perczig tart. Igen jól hat még 3—4 csepp brómkáli alkalmazása is. A kész és száraz képet homályos fedőlemezzel ragasztjuk össze oly módon, hogy mindkettő emulsiójával legyen egymásra fektetve. Ha nem akarunk fedőlemezt használni, akkor vonjuk be a kép üvegoldalát homályos lakkal (Mattlack). Ha a nagyon hideg szürke diapositivet melegebb színűvé akarjuk, akkor a következőképen járunk el. Összeállítjuk a következő oldatot:

100 cm³ vízben
5 gr. caliumbichromat
3 cm³ sósavat

oldunk fel. Ebben az oldatban addig hagyjuk, míg a kívánt homályos légyságot el nem éri. Ha ez megtörtént, úgy igen gyenge 2—3 cm³-es kénessavas oldatban kiáztatva, kitesszük világosságnak, mindaddig, míg a fehér fátyol eltűnik (napfényenél 5 perczig, szobában 1—1 $\frac{1}{2}$ óráig). A kénessavas oldat helyett használhatunk ezüst-nitrátot is. A kénessavas oldat hatása alatt a színeződés ibolyaszínű lesz. Kimosás után közönséges aranyfürdőt is használhatunk; a fixálás nem okvetlenül szükséges; ha színezés nélkül rögzítünk, úgy narancssárga színt kapunk; amoniakkal való rögzítés barna tónusokat ad.

Lapunk szerkesztőségéhez kísérletezés és kipróbálás végett legutóbb beérkezett 1 doboz Eastman-féle «Extra-rapid», 1 doboz Eastman-féle Kodoid-lemez, 1 doboz Eastman-féle Seed-lemez, 1 csomag Kodak Royal brómezüstpapiros. Az egész küldeményt a *Kodak-társaság* bécsi fiókja juttatta hozzánk. A «Gem tsg.» budapesti képviselője ismét két doboz lemezt és néhány csomag különféle másolópapírost küldött be, *Lainer* Sándor tanár pedig néhány ív «*Gobelin*» papírost kipróbálás és ismertetés céljából. Végül szétosztás végett beküldte még *Krebs* G. dr. fotokémiai gyára a villám (magnesium) fényfelvételekhez szükségelt cikkeinek árjegyzék szerű ismertetését. Ez utóbbit az érdeklődőknek szívesen küldi meg lapunk kiadóhivatala.

Hazai krónika.

A budapesti Photo-Club mult hó 23-án tartott heti összejövetelén az egyesületi tagok szép számmal jelentek meg. Az estély élénk eszmecserével kezdődött, melyet a fényképezés különböző újdonságairól folytattak a tagok. *Pejtsik* Károly bemutatta a *Luna-papirosnak* gyári reklám-mintaképeit, melyek közül egyik-másik híres művész keze munkája. Így *Puyo* híres francia mester bájos és lehelet-finomságú képei közül is láttunk kettőt e reklámképek között. A bemutatott papiros (különösen a művészi képek hatása alatt) általános tetszést és elismerést aratott. Mi a magunk részéről ki nem próbálván még, a látottak alapján csupán *artistikus voltát* emeljük ki egyelőre. A pozitívek után csakhamar előkerültek a zsebek mélyéből a diapositívek is, melyeket az egyesület újonnan beszerzett vetítő gépén sorra vetítve, bemutattak. A vetítő-gépnél — mely a tűzpróbát fényesen kiállotta — kellemesen érintette a tagokat az a körülmény, hogy az az optikai felszerelés kivételével teljesen hazai gyártmány. Az asztalosmunkát *Simon* műasztalos végezte, a mechanikai pedig *Swoboda* és *Rusnyák* szerelési képességeiről állít ki jó bizonyítványt. A vetített képek közül *Pejtsik* Károly szép úti képei és *Friedrich* Kálmán művészi téli tájképei arattak különösen nagy tetszést. Az egész társaság esti 8 $\frac{1}{2}$ óráig együtt maradt. A társaságnak egy része, az u. n. «*vacsorapárt*» (mely az őzóta jelentékenyen megszorodott) *Lázár* Elek dr. egyesületi alelnök asztalfőnöksége alatt a fehér asztal mellett szötte tovább vitatkozásait, eszmecseréit. Egy-egy szellemes adoma, tréfás történet, (melyeknek néhány mestere van a vacsorapártban), kedélyes és kellemes hangulatban tartotta együtt a klub-tagokat.

A budai Camera-Kör — mely csak nemrég adott tagjainak egyesületi-otthont — mult hó 22-én rendezte VIII. vetítő estélyét. A vetítés tárgya déltiroli képek voltak. Az estélyen a tagok csaknem teljes számban jelentek meg s meleg érdeklődéssel és élénk eszmecserével kísérték a demonstratív előadást. Vetítés után a tagok kedélyes vacsorára gyűltek.

A nagyvárad kiállítás. (Saját tudósítónktól.) Bezártuk az amatőr-kiállítás kapuit, nehéz szívvel, de örömmel és megelégedéssel tekintünk vissza a végzett munkára. Igaz, hogy a «Műkedvelő fényképezők köre» ez alkalommal a kiállított művek kapcsán csak éppen bepillantást engedhetett az amatőr-művészet titkaiba, mert

hiszen sokan maradtak el munkáikkal, kik tárlatunk fényét és művészi értékét emelhetnék volna. Bizonyos aggodalom uralkodott rajtunk, féltünk, hogy nem lesz az érdeklődés olyan, mely nekünk kellő buzdítást nyújt majd a jövőre nézve. Nem is volt ez indokolatlan, ha meggondoljuk, hogy az országban a budapesti Photo-Club után egyletünk volt az első, mely kiállítást rendezett a nyilvánosság részére kizárólag amatőr-fényképezők munkáiból és tekintve még azt is, hogy a nagy közönség nem tudta nagyjából, hogy mire képes a műkedvelő fényképész. Aggodalmunk azonban mindjárt a kiállítás első napján eloszlott. Nagyvárad intelligens, művelt közönsége, élén a nagynevű egyházfejedelemmel, *Szmrecsányi* Pál püspökkel, fényes bizonyítékát adta annak, hogy tud lelkesedni minden szépért és ritka érdeklődésével tüntetett ki bennünket.

Általános feltűnést keltettek, éppen ezért külön is felemlítjük, három amatőrnek tájképei, és pedig *Haranghy* György (Debreczen), *Novomeszky* Imre (Fehértemplom) és *Simkó* József (Fiume) munkái. Mindhárman bámulatosan szép munkát végeztek és képeik fényes bizonyítékai annak, hogy mily magas művészi nivón áll ma az amatőr-fényképezés. Éppen ezért nem lesz érdektelen, ha e helyütt visszatérünk a nevezettek által kiállított nagyérdékű képekre. *Haranghy* Est, *Ősz* és *Tél* című képei bármely festmény mellett minden úri szalon falain helyet foglalhatnak. Annyi megkapó hangulat és lüktető élet van bennük, hogy valósággal csodálatra ragadják az embert. Tengeri tájképei rendkívüli kellemes színűkkel keltettek feltűnést és rendkívül hangulatos a *Libák* című képe is. *Tél* és *Est* című képei különben a nizzai nemzetközi kiállításon kitüntetésben is részesültek. *Novomeszky* képei közül általános feltűnést keltettek a *Vén granicsár*, *Nyomok a hóban*, *Felhők* és a *Junius* címűek, melyek rendkívül hangulatosak és művészi izlésről tanuskodnak. Stereoskop képein utazásai közben örökített meg igen szép motívumokat és ezek is rendkívül tiszták és plasztikusak. Igen sikerült tanulmányfő a *Czigány* fiú című kép, melyet a közönség általános érdeklődéssel szemlélt. *Simkó* József, egyletünk egyik legfiatalabb tagja, sok szép munkával gyarapította a kiállítást. Igen jól ért hozzá, hogyan kell a tengerben és általában a víz környékén lévő szép motívumokat megörökíteni és úgyszólván egyetlen képe sincs, melynek nem volna művészi értéke. A színeket izlésesen tudja alkalmazni és a kép tárgyával összhangba hozni. Réti malom, Siroccós délután, Őszi szántás, Naplemente, Hullámtörés és még számtalan szebbnél-szebb munkája, melyek részint az *Adrián* ellesett motívumokat, részint városunk környékének szép részleteit örökítik meg, mind telve vannak hangulattal és kifejlett művészi érzékről tesznek bizonyosságot. Ugyanez áll velencei képeiről is. A három kiállító a modern gumminyomás és pigment eljárást kultiválja. Kiállított képeik is ez eljárások szerint készültek és reméljük, hogy egyletünk tagjai közül sokan követik példájukat. Megemlíthjük még *Ruzicska* Ottó igen szép bronzképeit, melyek közül különösen a *Havasi legeő* és a *Halászkunyhó* címűek tetszettek.

Egészen véve tehát a tárlat nagyon szépen sikerült és az elért eredmény biztató reánk a jövőre nézve. Nyugodtan készülhetünk a legközelebb egyletünk által rendezendő országos kiállításra, melyről bizonyynal nem fognak elmaradni hazánk legelső amatőrjei, mint a milyen br. *Bohus* László, *Konkoly Thege* Miklós, gr. *Esterházy* Mihály és még számosan, kiket az idő rövidsége gátolt a részvételben. És viszontlátjuk a most szerepelt összes kiállítókat az amatőr-művészetben fejlődve és megerősödvé.

Hanslián Ede.

nek, szak- és amatőrfényképezőknek a platinpapirosnak a nedvesség okozta elromlástól való megóvása. E célra különféle szereket használtak eddig és használnak ma is. Így chlorcalciumos bádogdobozban tartják a papirost. Újabban némelyek az égetett (oltatlan) meszet a chlorcalciumnál jobbnak tartják. Figyelemre méltó azonban az az Amerikából átplántált mód, mely a megóvásra magának a papír előállításának módosítását ajánlja. E célra a papíros vasoxid-sóinak következő receptje szerinti oldatkeverékével preparálandó: 100 gr. víz, 20 gr. oxalsavas vasoxid, 3 gr. oxalsav, 1 gr. oxalsavas ólomoxid, 4 gr. 1 százalékos higgyanchloridoldat. E *platinsó nélküli* fényérzékeny vaspapiros kitűnően eltartható. Platinképek készítése céljából a vaspapirost szokás szerint másoljuk s azután a képet — oxalsavas kálik és néhány csepp kaliumplatinchlorüoldatból álló — előhívóoldatban előhívjuk, azt különösen ajánljuk a foszforsavas kalival kombinált következő előhívót: A. 1000 gr. víz, 100 gr. oxalsavas káli, 50 gr. phosphorsavas káli, B. kaliumplatinchlorüoldat 1'6. Előhíváshoz A. oldatból 10 részt, B oldatból 1 részt veszünk. A képek rögzítése néhány csepp sósavval megsavanyított vízben történik. Az annak idején Willis által közzétett receptekre való tekintettel nincs kizárva, hogy ilyes preparációval már ezelőtt is kísérleteztek. Akkor azonban az eredményezett képek a vasplatin preparálta papíron készült képekkel szemben kielégítőknél éppenséggel nem voltak mondhatók.

Negatív másodlatok előállítása. (*Eder-Pizighelli-féle eljárás.*) Különösen jó felvételek lemezeiről felette fontos, hogy *lemez másodlatunk* legyen. Ezt legjobban azok tudják, a kik ilyet nem készítve — az eredeti és egyetlen negatív eltörése v. egyébkénti elpusztulása következtében — hiába siratják szép felvételüket. A gondos amatőrök odáig még elmennek, hogy egy-egy ily becsesebb felvételükről diapositiv lemez másolatot készítsenek. De olyik már igen ritka még ezek között is, ki a diapositivet ismét lemezre másolva egy második u. n. dianegativet készítene. Ennek pedig magyarázata az, hogy a negatív másodlat készítésének a rendes útja-módja egy a jövőben esetleg bekövetkező esélylyel vagy töréssel kapcsolatos eséssel szemben a legtöbb amatőrt a preventív másodlat-lemez készítésétől visszatartja. A *Pizighelli-Eder-féle eljárás* az eddigi hasonló eljárások között még a legegyszerűbb s ezért itt adjuk annak rövid menetét. E szerint a negatív lemezről ugyanoly nagyságú negatívnek *közvetlenül* készítése céljából mártsunk be egy vékony, közönséges filmet a következő oldatba: 10 gr. kaliumbichromat, 250 gr. víz és hagyjuk vagy két perczig benne. Azután a sötétkamarában facsirtetők segítségével a kifeszített zsinórra akasztva fel, megszáritjuk. Száradás után a filmet a lemez alá helyezzük a e napvilágon másolunk. A másolás addig történik, míg a másolat minden részletet feltüntet. Ezután egy óra hosszat mossuk a film-másolatot. Végül előhívjuk a filmet, még pedig a megszokott közönséges előhívóoldatunkban, mégis a legalkalmasabb e célra a hydrochinon, pyrogallus vagy vasoxalat. Az előhívó oldat csupán a kevésbé vagy egyáltalán meg nem világított részekre hat, míg a kép megvilágított részein a hívó nem fog. Végül rendszeren fixálunk natronban és kiáztatva a filmet a teljesen correct, szép — és még csak nem is törékeny — *negatív másolat kész.* A nyert másodlat, bár nem diapositiv, hanem ismét negatív, mégis *fordított* lesz. Ez alatt az értendő, hogy a mi a természetben, a valóságban *jobb* oldalt volt, e negatív másodlatunkon szintén jobb oldalt, az erről készített pozitív képen tehát *bal* oldalt lesz. Már most a filmnek ily másodlatok készítésére alkalmas volta és üveg-

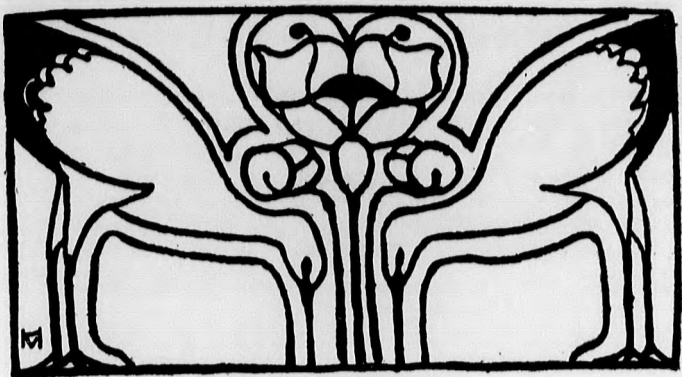
lemezek feletti előnye abban rejlik, hogy a negatív-másodlat másolásánál a film vékonyságánál fogva fordítva, vagyis a lemez réteges oldalára a film u. n. üvegoldala is helyezhető a lemez alá s így *«helyes»* másolatot nyerhetünk.

Diapositívek készítése. Az újabb időkben kezdtek csak nagyobb figyelmet fordítani csinosabb, mondhatjuk művészies diapositívek előállítására. A szén-, gummi- és pigmentnyomás, valamint a diapositiv-készítés alkalmat ad az amatőrnek, hogy otthonát szinte művésziessé tegye. Egy csinos ablakkép előállítása nem is igényel egyebet csekély ügyességnél és jó izlésnél, de természetesen, mint mindenütt, úgy itt is csak kellő gyakorlat és tapasztalat hozza meg fáradozásunk gyümölcsét. Hétféle diapositivet készíthetünk: 1. Chlorezüst-rétegű lemezre. 2. Chlorbromezüst-rétegűre. A chlorezüst-lemezzel való eljárás azonos a celloidin-másolással. Gyakrabban és szívesebben használják a chlorbromezüst-lemezeket. Legjobbak e célra az *Anilin-társaság* gyártotta *«Isolar»*-lemezek. Ezen lemezek rendkívül finom emulsióval bírnak, miáltal (még a sötétebb árnyékrészeknél is) tetemesen nagyobb az átlátszóság. Az emulsió ezen vékonysága dacára sem hiányzik a kép erőteljesége, a mit egy jól készített diapositívtól méltán meg is kívánhatunk. Megvilágítási időt úgyszólván lehetetlen megállapítani, mert az a fényforrástól, a lemez jellegétől és sok más körülménytől függ. Az előidézés rendes körülmények között (1 : 30 arányú rodinállai 2¹/₂) néhány perczig tart. Igen jól hat még 3—4 csepp brómkáli alkalmazása is. A kész és száraz képet homályos fedőlemezzel ragasztjuk össze oly módon, hogy mindkettő emulsiójával legyen egymásra fektetve. Ha nem akarunk fedőlemezt használni, akkor vonjuk be a kép üvegoldalát homályos lakkal (Mattlack). Ha a nagyon hideg szürke diapositivet melegebb színűvé akarjuk, akkor a következőképen járunk el. Összeállítjuk a következő oldatot:

100 cm³ vízben
5 gr. caliumbichromat
3 cm³ sósavat

oldunk fel. Ebben az oldatban addig hagyjuk, míg a kívánt homályos lágyságot el nem éri. Ha ez megtörtént, úgy igen gyenge 2—3 cm³-es kénessavas oldatban kiáztatván, kitesszük világosságnak, mindaddig, míg a fehér fátyol eltűnik (napfényenél 5 perczig, szobában 1—1¹/₂ óráig). A kénessavas oldat helyett használhatunk ezüst-nitrátot is. A kénessavas oldat hatása alatt a színeződés ibolyaszínű lesz. Kimosás után közönséges aranyfürdőt is használhatunk; a fixálás nem okvetlenül szükséges; ha színezés nélkül rögzítünk, úgy narancssárga színt kapunk; amoniákkal való rögzítés barna tónusokat ad.

Lapunk szerkesztőségéhez kísérletezés és kipróbálás végett legutóbb beérkezett 1 doboz Eastman-féle «Extra-rapid», 1 doboz Eastman-féle Kodoid-lemez, 1 doboz Eastman-féle Seed-lemez, 1 csomag Kodak Royal brómezüstpapiros. Az egész küldeményt a *Kodak-társaság* bécsi fiókja juttatta hozzánk. A «Gem tsg.» budapesti képviselője ismét két doboz lemezt és néhány csomag különféle másolópapirost küldött be, *Lainer* Sándor tanár pedig néhány ív «*Gobelin*» papirost kipróbálás és ismertetés céljából. Végül szétszétás végett beküldte még *Krebs* G. dr. fotokémiai gyára a villám (magnesium) fényfelvételekhez szükséges cikkeknek árjegyzékszerű ismertetését. Ez utóbbit az érdeklődőknek szívesen küldi meg lapunk kiadóhivatala.

Hazai krónika.

A budapesti Photo-Club mult hó 23-án tartott heti összejövetelén az egyesületi tagok szép számmal jelentek meg. Az estély élénk eszmecszerével kezdődött, melyet a fényképezés különböző újdonságairól folytattak a tagok. *Pejtsik* Károly bemutatta a *Luna-papirosnak* gyári reklám-mintaképeit, melyek közül egyik-másik híres művész keze munkája. Így *Puyo* híres francia mester bájos és lehelet-finomságú képei közül is láttunk kettőt e reklámképek között. A bemutatott papiros (különösen a művészi képek hatása alatt) általános tetszést és elismerést aratott. Mi a magunk részéről ki nem próbálván még; a látottak alapján csupán *artistikus voltát* emeljük ki egyelőre. A pozitívek után csakhamar előkerültek a zsebek mélyéből a diapositívek is, melyeket az egyesület újonnan beszerzett vetítő gépén sorra vetítve, bemutattak. A vetítő-gépénél — mely a tűzpróbát fényesen kiállotta — kellemesen érintette a tagokat az a körülmény, hogy az az optikai felszerelés kivételével teljesen hazai gyártmány. Az asztalosmunkát *Simon* műasztalos végezte, a mechanikai pedig *Swoboda* és *Rusznayk* szerelési képességeiről állít ki jó bizonyítványt. A vetített képek közül *Pejtsik* Károly szép úti képei és *Friedrich* Kálmán művészi téli tájképei arattak különösen nagy tetszést. Az egész társaság esti 8¹/₂ óráig együtt maradt. A társaságnak egy része, az u. n. «*vacsorapárt*» (mely az öszo óta jelentékenyen megszorodott) *Lázár* Elek dr. egyesületi alelnök asztalfőnöksége alatt a fehér asztal mellett szötte tovább vitatkozásait, eszmecszeréit. Egy-egy szellemes adoma, tréfás történet, (melyeknek néhány mestere van a vacsorapártban), kedélyes és kellemes hangulatban tartotta együtt a klub-tagokat. —n—r.

A budai Camera-Kör — mely csak nemrég adott tagjainak egyesületi-otthont — mult hó 22-én rendezte VIII. vetítő estélyét. A vetítés tárgya déltiroli képek voltak. Az estélyen a tagok csaknem teljes számban jelentek meg s meleg érdeklődéssel és élénk eszmecszerével kísérték a demonstratív előadást. Vetítés után a tagok kedélyes vacsorára gyűltek.

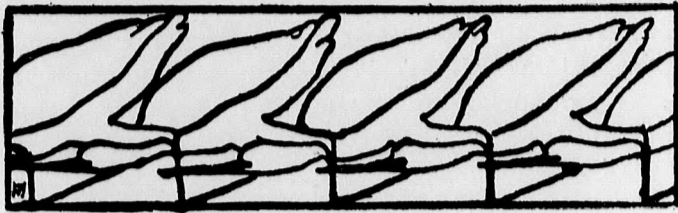
A nagyváradai kiállítás. (Saját tudósítónktól.) Bezártuk az amatőr-kiállítás kapuit, nehéz szívvel, de örömmel és megelégedéssel tekintünk vissza a végzett munkára. Igaz, hogy a «Műkedvelő fényképezők köre» ez alkalommal a kiállított művek kapcsán csak éppen bepillantást engedhetett az amatőr-művészet titkaiba, mert

hiszen sokan maradtak el munkáikkal, kik tárlatunk fényét és művészi értékét emelhetnék volna. Bizonyos aggodalom uralkodott rajtunk, féltünk, hogy nem lesz az érdeklődés olyan, mely nekünk kellő buzdítást nyújt majd a jövőre nézve. Nem is volt ez indokolatlan, ha meggondoljuk, hogy az országban a budapesti Photo-Club után egyletünk volt az első, mely kiállítást rendezett a nyilvánosság részére kizárólag amatőr-fényképészek munkáiból és tekintve még azt is, hogy a nagy közönség nem tudta nagyobb részt, hogy mire képes a műkedvelő fényképész. Aggodalmunk azonban mindjárt a kiállítás első napján eloszlott, Nagyvárad intelligens, művelt közönsége, élén a nagynevű egyházfejedelemmel, *Szmrecsányi* Pál püspökkel, fényes bizonyítékát adta annak, hogy tud lelkesedni minden szépért és ritka érdeklődésével tüntetett ki bennünket.

Általános feltűnést keltettek, éppen ezért külön is felemlítjük, három amatőrnek tájképei, és pedig *Haranghy* György (Debreczen), *Novomeszky* Imre (Fehértemplom) és *Simkó* József (Fiume) munkái. Mindhárman bámulatosan szép munkát végeztek és képeik fényes bizonyítékai annak, hogy mily magas művészi nivón áll ma az amatőr-fényképezés. Éppen ezért nem lesz érdektelen, ha e helyütt visszatérünk a nevezettek által kiállított nagyérdékű képekre. *Haranghy* Est, Ősz és Tél című képei bármely festmény mellett minden úri szalon falain helyet foglalhatnak. Annyi megkapó hangulat és lüktető élet van bennük, hogy valósággal csodálatra ragadják az embert. Tengeri tájképei rendkívüli kellemes színnel keltettek feltűnést és rendkívül hangulatos a *Libák* című képe is. Tél és Est című képei különben a nizzai nemzetközi kiállításon kitüntetésben is részesültek. *Novomeszky* képei közül általános feltűnést keltettek a *Vén granicsár*, *Nyomok a hóban*, *Felhők* és a *Junius* címűek, melyek rendkívül hangulatosak és művészi izlésről tanuskodnak. Stereoskop képein utazásai közben örökített meg igen szép motívumokat és ezek is rendkívül tiszták és plasztikusak. Igen sikerült tanulmányfő a *Czigány* fiú című kép, melyet a közönség általános érdeklődéssel szemlélt. *Simkó* József, egyletünk egyik legfiatalabb tagja, sok szép munkával gyarapította a kiállítást. Igen jól ért hozzá, hogyan kell a tengerben és általában a víz környékén lévő szép motívumokat megörökíteni és úgyszólván egyetlen képe sincs, melynek nem volna művészi értéke. A színeket izléselesen tudja alkalmazni és a kép tárgyával összhangba hozni. Réti malom, Siroccós délután, Őszi szántás, Naplemente, Hullámtörés és még számtalan szebbnél-szebb munkája, melyek részint az *Adrián* ellesett motívumokat, részint városunk környékének szép részleteit örökítik meg, mind telve vannak hangulattal és kifejtett művészi érzékről tesznek biznyságot. Ugyanez áll velencei képeiről is. A három kiállító a modern gumminyomás és pigment eljárást kultiválja. Kiállított képeik is ez eljárások szerint készültek és reméljük, hogy egyletünk tagjai közül sokan követik példájukat. Megemlítyük még *Ruzicska* Ottó igen szép bronzképeit, melyek közül különösen a *Havasi legeő* és a *Halászkunyhó* címűek tetszettek.

Egészben véve tehát a tárlat nagyon szépen sikerült és az elért eredmény biztató reánk a jövőre nézve. Nyugodtan készülhetünk a legközelebb egyletünk által rendezendő országos kiállításra, melyről bizonynyal nem fognak elmaradni hazánk legelső amatőrjei, mint a milyen br. *Bohus* László, *Konkoly Thege* Miklós, gr. *Esterházy* Mihály és még számosan, kiket az idő rövidsége gátolt a részvételben. És viszontlátjuk a most szerepelt összes kiállítókat az amatőr-művészetben fejlődve és megerősödvé.

Hanslián Ede.

Külföldi krónika.

A bécsi «Camera-Klub» kiállítása. Mint már jeleztük, a bécsi *Camera-Klub* 1905. évi február 15-től márczius hó 15-ig a Miethke-féle tárlati helyiségekben nemzetközi kiállítást rendez. Miként a kiállítás címe — *«Internationale Ausstellung ausgewählter künstlerischer Photographien»* — elárulja, csupán a «fotografia gyöngyei»-t óhajtja a rendezőség bemutatni. Alig száz darab képet, de megannyi remekét a fényképezés művészetének. «Egyetlen oly kép ne legyen a tárlaton, mely nem hordja magán alkotójának egyéniségét» — ez a jelszava a rendezőségnek. Megerősíti e felette szigorú feltételeket az az előzetes kijelentés, mely szerint u. n. «Ateliereképek», bármily értékesek legyenek is különben, ezuttal ki vannak zárva. Vagyis a kiállítandó képeknek *eredetieknek* kell lenniök és pedig abban az értelemben, hogy az lejétől végig a kiállító *saját kezemunkája* legyen. Természetesen ez által kizárják azon képek egész sorozata, melyek minden kiállításon dominálnak, de a melyek csupán és esetleg a felvétel tekintetében képezik a kiállítónak sajátját, míg a többi műterme személyzetének a műve. Nem kevésbbé már eleve ki vannak zárva az összes bécsi kiállításon túltengő magán- vagy nyilvános művészeti tanintézeteknek munkálatai. Mi magunk részéről nem hangsúlyozhatjuk eléggé, hogy e kiállítás keretébe bejutni mily nehéz, mégis azokat, a kik elég erőt, önbizalmat éreznek magukban és szigorú kritikát gyakorolva műveik felett, azt oly művészinak tartják, hogy e kiállításba való befogadást reménylik, kérjük, hogy képeiket a részvételen való közvetítés céljából szerkesztőségünkhöz *bekeretelve és jól becsomagolva*, név és lakcím, valamint a kép címének jelzésével beküldeni sziveskedjenek. Természetesen, a Bécsbe való szállítás (előzetes elbírálás után) a kiállítók költségére és veszélyére történik. Együttal fentartjuk magunknak az előzetes reprodukálás és közlés, valamint visszaérkezés után a lapunk által rendezendő kiállításra való visszatartás jogát is.

Adás — Vétel — Csere

E rovatban a szerkesztőség készsággel közli előfizetőinek fényképezőgépek és felszerelések vételére, eladására, vagy felvételek becserezésére vonatkozó ajánlatait, értesítéseit, illetve egymás között folytatott levelezéseit.

Teljesen jó karban lévő 12 drb. 9812 lemezre való *Monopol* tükröskamara Zeiss-anassigmáttal száz koronáért eladó, *Novák Nándor*, Gálszécs, Zemplén-megye.

Kitűnő gépek, objektívek, haláleset miatt olcsón eladók. Értekezhetni d. u. 2—3-ig *Izabella-utca 63. II. emelet 12.*

Egy teljesen új, jó állapotban levő «Lloyd» filmes készülék, melynek bolti ára 42 korona, jutányos áron eladó. Felvilágosításokat *Halasi Lajos* ad (K.-H.-Váralja, Gömörmegye).

IRODALOM.

Besseney I. Fényképek előállítása	1.20
Moller M. A fotografálás elemei	4.—
Sajóhelyi B. Fotografálás	— .60
Schmidt F. A gyakorlati fotográfia kézikönyve. Kötve	6.—
Allilm M. Die Grundlinien der Amateur-Photographie.	
Ein kleines Handbuch für Anfänger und Geübte ...	3.—
— Die Photographie	1.80
Anschütz O. Die Photographie im Hause. Lehrbuch für	
Amateure. I. Das Porträt.	3.60
Bühler C. Kleines Lehrbuch der Photographie. Zur Selbst-	
belehrung	1.20
Burton W. K. ABC der modernen Photographie	1.80
Dawid L. Ratgeber für Anfänger im Photographieren ...	1.80
— Die Moment-Photographie	9.60
Emmerich G. H. Werkstatt des Photographen. Ein Hand-	
buch für Photographen und Reproduktionstechniker,	
mit 12 Tafeln u. 255 Abbildungen im Text (1904.)	
kötete	9.60
Eder J. M. Ausführliches Handbuch der Photographie.	
I. Thl. I Hälfte. (A II—IV. kötet is megjelent.) ...	14.40
Gut Licht. Jahrbuch und Almanach für Liebhaberphoto-	
graphen. Redig. v. Schnauss. XI. Band. 1905. Füzve	
1.80, kötve	2.16
Günzel G. Die Amateurphotographie	1.20
Hanneke P. Die Herstellung von Diapositionen zu Projek-	
tionszwecken	3.—
Hauberriszer G. Wie erlangt man brillante Negative	
und schöne Abdrücke. 13. Aufl.	1.50
Halm E. Photographie bei künstlichem Licht	3.—
Jahrbuch für Photographie und Reproductions, technisch	
f. 1904. Herausg. J. M. Eder	9.60
L'Année photographique 1904	3.60
Annuaire Général et International de la Photographie	
1904. Kötve	6.—
The American Annual of Photographiy 1904	6.—
König E. Die Farben-Photographie	3.—
Lettner G. Skioptikon, Einführung in die Projektionskunst.	
3-te Auflage	1.80
Loescher. Leitfaden der Landschafts-Photographie	4.32
Meczner S. A műkedvelő fényképezés kézikönyve Külö-	
nös tekintettel kezdőkre. 28 képpel és 4 kép-	
melléklettel	3.20
Miethe A. Lehrbuch der praktischen Photographie.	
2. kiadás.	12.—
Schnauss H. Die Blitzlicht-Photographie. 3. kiadás ...	4.20
— Photographischer Zeitvertreib. 7. kiadás	4.80
Schnauss J. Leitfaden der Photographie	3.—
Spörl H. Praktische Rezeptsammlung für Fach- und	
Amateurphotographen	3.60
Vogel E. Taschenbuch der praktischen Photographie.	
11. kiadás.	3.—
Vogel H. W. Handbuch der Photographie. 4 kötet ...	54.—
— Photographie	3.—
Wagner A. Műkedvelő fotografálás	— .20
Trutat. Le Cliché photographique	4.20
— Les Procédés pigmentaires	1.50
Rouyer. La Gomme Bricksamatör	2.40

Folyóiratok.

«Az Amatőr»	1/4 évre	3.50
Amateur-Photograph. Monatsblatt	1/4 évre	1.50
Mitteilungen, photographische. 24 füzet évenként, 1/4 évre		3.60
Photographen-Zeitung, allgemeine v. Miethe. 52 szám		
évenként	1/4 évre	3.—
Ratgeber für Amateurphotographen. 24 szám évenként,		
1/4 évre		— .96
Wochenblatt, photographische von Gaedicke. 52 szám		
évenként	1/4 évre	3.—
Bulletin de la Société française de photographie. 24 szám		
évenként		21.84
Amateur Photographer. 52 szám évenként, egész évre		15.24
British Journal of Photography. 52 szám évenként		
egész évre		14.40
Photography. 52 szám évenként	egész évre	9.60

E művek és folyóiratok állandóan raktáron vannak, vagy megrendelhetők

TOLDI LAJOS könyvkereskedésében
Budapest, II. ker., Fő-utca 2. sz.

Szerkesztői üzenetek.

E rovatban a szerkesztőség készséggel ad szakszerű felvilágosítást minden hozzá intézett, a fényképezésre vonatkozó kérdésben.

Kérjük lapunk barátait, hogy «Az Amatőr»-re előfizetőket gyűjtsenek s az előfizetési íveket lapunk kiadóhivatala címére: Budapest, V., Honvéd-u. 10. sz., visszaküldeni szíveskedjenek.

Kérjük t. olvasóinkat, hogy képeik beküldésénél szíveskedjenek velünk tudatni mindazt, a mi a kép keletkezésére vonatkozik. Tehát így pl.: Milyen géppel, lencsével, zárral, nyílással készítették képüket. Mily időben, mekkora megvilágítási idő mellett, hol vagy honnan, milyen lemezen vagy filmen készült a felvétel. Minő előhívóval, meddig hívták azt elő; milyen papíron másolták. Erősítve, gyengítve lett-e a lemez és mivel. Szóval mindazt, a mire még *híven* emlékeznek.

A-1 A-s Szatmár-Németi. Szívélyesen üdvözljük ugyanis mint «szenvédélyes» amatőrt, ugyanis mint «Az Amatőr» lelkes hívét. A beküldött 4 kép helyett a levélből csak 3 esett ki. A negyediket tehát csak írásban kaptuk meg. Pedig hátha ez lett volna a legjobb?!... A többi közül csak az a heverő kutyákkal volna esetleg közölhető, de ez is csak akkor, ha a lemez akár «Agfa», akár pedig *urán-ertősítővel* kezelve, azt a klisirozásra alkalmasabbá, azaz ellentétekben gazdagabbá, élénkebbé — ahogy mondjuk — megerősíteni szíveskednék. Nem közlés esetén képei *hibáinak* közlését kéri. Kivánságáért fogadja őszinte elismerésünket. Ime egy amatőr, a ki — ha csak két kezdőbetűvel megjelölve is — kinyomatni kéri képeinek hibáit! Tudja mit jelent ez? Ha nem tudná, megmondjuk. Azt, hogy Öntől még oly képeket fogunk látni, melyeket mi sietni fogunk kiadni, amatőr bajtársaink pedig igyekezni fognak hasonlókat készíteni. Mert Önben megvan az elfogulatlanság saját művei s a másokéinak kellő értékelése iránt. Tehát ime hallja a hibákat, úgy a hogy azt elfogulatlan szemünk tollunk alá diktálja. 1. Falusi utca cz. képén csak hosszas kutatás után tudunk reájönni arra, hogy miért keresztelte el e képét ekként. Házak egyáltalán nem, kerítések pedig alig vehetők ki a képen. A tárgy három-

szögű óriási előterével (úttest), s ugyanilyen alakú égboltjával s a kettő között egybeolvadó és az utca házait elfödő fákkal absolute nem adhat festői fényképet még akkor sem, ha technikai kivitele tökéletes volna is. 2. Az öreg gazdatiszt sem téma; legkevésbé pedig ily sok zavaró «lim-lom» között. Ennek mondható a fotografián minden a mi zavar. Ilyen az Ön képén a verandán levő hosszú asztal a két sor czifra parasztszékekkel, a veranda oszlopzata, foltokként mutatkozó párkánya stb. Legszebb a ritka repkényen keresztül látszó kis parasztház s bokrok perspektívája. Rossz az «öreg»-nek pozírozottsága is. Természetellenes a fejtartása. Ugyane verandán más modell (pl. csinos fiatal parasztleány a mint kikönyökölvé várja kedvesét), másként beállítva más képet adna. Mindezt Ön hamar fogja megtanulni, ha szemét egy kissé hozzá szoktatja «előzetes» — mondhatnók folytonos — megfigyelések által a művészi fénykép esztétikai kellékeihez. 3. Kutyás képe határozottan a legjobb. Az egyik kutya nyugodtan hever, a másik mintha valamely zajra figyelmessé lett volna: fülel. Az előtér szintén úttest. Most már szerencsésebben választotta meg a helyet, honnan a felvételt eszközölte. Mégis zavar a veranda vagy ablak (?) párkánya s az ablak kerete. A háttér szintén jól illeszkedik az egész képbe, s mondhatnók, hogy tulajdonképen ez a kép tárgya. Tessék ily irányban fényképezni s jól megfigyelni, tanulmányozni a lapunkban közölt képeket. Képeinek technikai hibái is nagyok. Kutyás képe erősen túlvilágított (túlexponált). A forró nyári naphelyett szürke egyhangu őszi hangulatot «hazudik», de ezt is rosszul. Ezen erősítés által lehet segíteni. A lemez keményebb s ezzel a világítás élénkebb, a fényhatások, fény és árnyék közti ellentét erősebb s így a napsütötte jelleg láthatóvá lesz. Figyelmeztetjük azonban, hogy az erősítés előtt a lemez órákig vízben áztatandó, hogy az esetleg benne levő nátron kioldassék. Ennek elmulasztása apró kis lyukaknak keletkezésére vezet a lemez emulziós oldalán, melyek a másolaton megannyi fekete pontként jönnek ki. Az alapos kimosás *hidnya* okozza azokat a sárga foltokat is képein. Rövid idő múltán az egész kép meg fog így sárgulni, fakulni. Reméljük, hogy eléggé felvilágosítottuk s főleg azt, hogy útmutatásaink nyomán indulva e hibákba többé bele nem esik.

Dr. P. G. Szamosujvár. Beküldött képei csinosak. Mégis csak az «Őszi hangulat» című alkalmas lapunkban való közlésre. Ez esetben új másolatra volna szükség oly fényes celloidin papíron, mely ellentétebb u. n. «brilláns» másolatot ad. Ilyen pl. a «Gem», Hedlička-féle Rembrandt vagy az Eastman-féle *solio* (fehér) papír is. Kérünk talán ily másolatot bocsájtani rendelkezésünkre.

ACTIEN-GESELLSCHAFT FÜR ANILIN-FABRIKATION

BERLIN, S. O. 36. ✿ FÉNYKÉPÉSZETI SZAKOSZTÁLY.

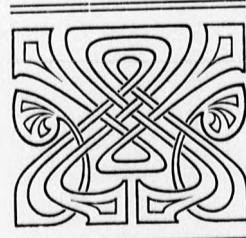
Fényképezési

„Agfa“-töltények papirosban vagy üvegben

E töltények az összes, használatra kész előhívó, rögzítő vagy összetett aranyszínező fürdők előállításához szükségeselt vegyszereket **elsőrangú minőségben** tartalmazzák és ezért **feltétlen sikeres munkát** eredményeznek.

Eikonogen, Hydrochinon-Pyrogallus	drbja 30 fillér
Amidol, Metol, Glyzin, Ortol	„ 45 „
Rögzítő-töltények	I. 20 fillér
	II. 45 fillér
Rögzítő-csövek	drbja 25 fillér
Összetett színezőtöltények vagy csövek	I. 50 fillér
	II. 1 korona

Az „Agfa“-töltények előnyei: Feltétlen megbízhatóság. ✿ Kényelmes és tiszta kezelés. ✿ Könnyű szállítás. ✿ Kitűnő eltarthatóság.

112 oldalas „Agfa“-kézikönyv. Ára 40 fillér. Kapható minden jobb fényképészeti szaküzletben.

Sz. L. Kassa. A bécsi Camera-Club kiállítására vonatkozó felvilágosítást a külföldi krónika megfelelő rovatában találja meg.

H. B. Buxton. Naszód. Angol levelének magyaros helyesírása azt a kételyt támasztotta bennünk, hogy a «foolish globe-trotter» mögött vajon nem rejtőzik-e valamely lelkes honfitársunk? S ebben a feltevésünkben támogat bennünket a beküldött (fekete díszmagyarba öltözött) úr is, a ki a Tóth Béla által s mi általunk is annyira perhorreskált «póz»-ba vágva magát állt az Ön gépe elé. E kép csak sokkal tisztább — s a jelzett borús idő mellett — igazán jól kiexponált, mint az E. mérnök úr beküldött kép (melyre Önnek hivatkozni méltóztatik), de semmiesetre sem jobb. Főként pedig nem artisztikusabb. Végtelenül sajnáljuk, de biz' ezt sem adhatjuk ki.

G. D. Kolozsvár. Beküldött képei módfelett megnyerték tetszésünket. Néhányat közülök már legközelebb kiadunk. Mégis felhívjuk figyelmét arra — s ez másoknak is szól — hogy ha mi minden beküldött képet visszaküldenénk — a mint ezt Ön is kívánja — egyebet se tehetnénk, csak éppen ezt.

N. N. Gálszécs. Hirdetését kiadjuk.

R. Z. Budapest. Beküldött képei közül egy egész sorozatot fogunk közölni, melyhez cikket is irattunk. Kérjük azonban, hogy képeit ne állítsa ki még csak nem is elsőrangú körüli szaküzletek kirakatában — mint azt séta közben láttuk — mert bizony ily másod-kézből sem képet, sem cikket «Az Amatőr» nem közöl.

G. R. dr. Budapest. A közleményeket köszönjük. Még idejekorán érkeztek s ki is adtuk. Szíves ajánlatát előre is köszönjük s igazán hálásak vagyunk érte. De egyúttal oly «kapzsiak» is, hogy máris újabb szakcikket kérünk. A felajánlott gyűjtést is elfogadjuk; gyűjtő-ívet küldtünk s reméljük, hogy az Ön kezében lobogtatott zászlónk (ezúttal a gyűjtő-ívre nyomtatott programmunk) sok új hívet vonz majd táborunkba.

P. E. Pozsony. Beküldött képei közül legközelebb a «Hulló levelek» címűt adjuk majd ki. De e célra szívesen vennők a kiállításba helyezett fényes-celloidin másolatot. Gyűjtését köszönjük, de vajjon nem volna-e mégis czélszerűbb, ha legalább az aláíratást eszközölhetné a gyűjtő-ívre amatőr-ismerőseivel s azt kiadóhivatalunknak beküldené. Elismerése jól esett nekünk és igyekeznők azt a jövőre is megtartani.

K. Gy. Szemeré. Kis zsánerképe felette kedves és jóízűre. «látó» szemre vall. Hibája azonban, hogy 6×9-es kicsiny formá-

tuma daczára is nem eléggé éles és így klisirozásra nem alkalmas. Kérünk talán valami hasonló bájos, de élesebb és talán fényes celloidinra másolt képet.

T. T. Breznóbánya. 1. Képeket — ha azok nem képviselnek igen nagy értéket — még határozott kívánságra sem küldünk vissza, mert akkor a lap szerkesztése helyett képek csomagoltatásának és elküldésének intézésével kellene foglalkoznunk. Az Önét azonban már azért sem küldjük vissza, mert — kiadjuk. 2. Reklamatiójáról értesítettük a kiadóhivatalt.

H. H. Budapest. Reklamációját közöltük a kiadóhivatallal. A beküldött képek közül a kártyakompaniát kiadjuk, ha ellentétebb (brillánsabb) másolatot küld be róla. A beküldöttől készített klisé Önt elégitené ki legkevésbé, mi pedig restelnők. «Fiam» cz. képéről véleményt a legközelebbi számban mondunk.

H. B. Kovászna. Képei nem rosszak, de tud Ön jobbakat is készíteni. Kérünk újabbat.

K. K. L. Bodajk. Beküldött «Hold-tölte» cz. képe felette érdekes és igazán artisztikus hatású. Mégis azt véljük, hogy «Agfa» vagy más erősítővel megerősítve (egy kevésbé csak) és élénkebb fehéreket adó — pl. valamely bromezüst — papírra rövid expozícióval másolva, még jobban hatna. Kérjük, hogy ily élénkebb másolatot beküldeni szíveskedjék és akkor lapunk valamely következő számában ki is adjuk.

K. Z. Mezőkasszony. 1. A Photo-Clubba nem budapesti amatőrök az egyesület titkárához intézett belépési nyilatkozat által és a választmány felvételi határozata alapján léphetnek be, mint vidéki tagok. 2. Utalunk hirdetési rovatunkra, a hol az illető czég feltalálható. 3. «A kis vasalónő», mely igen kedves és bájos gyermek-zsáner, valamelyik legközelebbi számban kiadjuk.

H. F. Diószeg. 1. Pozitív küldendő be, mert a negativról másolatot készíttetni minden egyes képnél felette nehézkes, a visszaküldés pedig felelősségterhes volna. 2. Jobb felragasztva küldeni szerkesztőségünkhöz. 3. Utalunk az előbbi üzenetre. Az alapszabályokat megküldjük.

Szerkesztő: Kohlman Artúr dr.

Kiadja: A szerkesztőség.

Szerkesztőség: Budapest, VI., Király-u. 89.

Kiadóhivatal: Budapest, V., Honvéd-u. 10.

<p>Edinol</p> <p>Edinol-készítmények</p>	<p>Liesegang Pan-papírosa</p> <p>gyorsmásoló előhívó papír színes (oliv-zöld, barna, vöröses-barna, vörös stb.) tónusok elérésére.</p> <p>Bármely művilágítás mellett vörös üveg nélkül hívható elő.</p>	<p>Bayer-féle villámpor</p> <p>Bayer-féle Acetonsulfid</p>	
<p>Liesegang Tula-papírosa.</p> <p>Nappali fény mellett előhívható papíros fekete platinhoz hasonló tónusok elérésére.</p> <p>Sötétkamara felesleges.</p> <p>Szétronszolhatatlan felület. — Ellenáll még a forró víznek is.</p> <p>Határtalanul tartós.</p>		<p>Liesegang Szt. Lukács-papírosa</p> <p>gyorsmásoló papíros fekete és barna tónusok elérésére.</p> <p>Sötétkamara nélkül bármily mű-fényforrás, még petroleumláng mellett is megvilágítható és előhívható.</p>	
<p>Bayer-féle Vörös lakk</p> <p>Bayer-féle Fixáló-só</p> <p>Bayer-féle Erősítő</p>	<p>Bayer-féle Bromid-papír.</p> <p>— Szép feketék, — — tiszta fehérek, — szép árnyalatváltozatok.</p>	<p>Liesegang-féle Aristo-papír.</p> <p>Legrégibb gelatin kimásoló-papír egyesített és különválasztott aranyfürdővel való kezelésre.</p>	<p>Bayer-féle Fixírsó-szétromboló</p> <p>Bayer-féle Tonfixírsó</p> <p>Bayer-féle Ragasztó-anyag</p>

HERBST SAMU

REPRODUKÁLÓ MŰINTÉZETE
BUDAPEST, VII., MIKSA-U. 8.

Legújabb speciális eljárás szerint készült művészi clichék, melyek az eredetinek legintimebb sajátosságait, szépségeit
○○○○○○○ teljes hűséggel visszaadják. ○○○○○○

KÜLÖNLEGESSÉG: Clichék háromszinnyomáshoz (Chromotypia).

○○○ Minták, árajánlatok kívánatra bérmentve. ○○○
TELEFON 424.

WANAUS JÓZSEF

fényképező készülékek és saját készítményű
szükségleti cikkek raktára

BUDAPEST, IV., DEÁK FERENCZ-U. 19.

Dús raktár szalon, utazó, Kodak
❖❖ és egyéb kézi kamarákban ❖❖
Francia stereoskop készülékek,
Lloyd kamarák ❖ Krügener
kamarák ❖ A leghíresebb gyárt-
mányú objectivek. Celloidin, aristo,
bromezüst-papírok. Kiváló jó minő-
ségű lemezek. Mindig friss vegyi-
❖❖ szerek állandóan raktáron ❖❖

Mindennemű fényképezési munkákat elvál-
lalok □ Sötétkamarám a t. amatőr fényképező
uraknak és hölgyeknek rendelkezésére áll

TELEFON 867.

Árjegyzék ingyen és bérmentve

BELLER REZSÓ

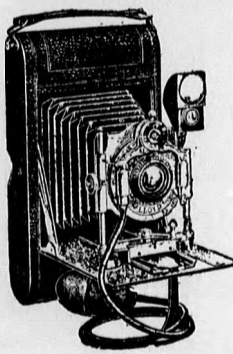
FÉNYKÉPÉSZ

IV., EGYETEM-TÉR 5. (I. EM.)

Elvállal jutányosan mindennemű
amatőr fényképezési munkát,
fényképezési különlegességek
készítését, u. m. gummi-, pig-
ment- és platinnyomást. Negatív-
papír és bromezüst nagyítást.
Filmek kidolgozását. Gyors és
○○○○○○○ pontos szállítás! ○○○○○○○○

Szakszerű kiképzés amatőröknek
bármely fényképezési eljárásban.

Fabrik photographischer Apparate auf Actien

vorm.: R. Hüttig & Sohn
DRESDEN

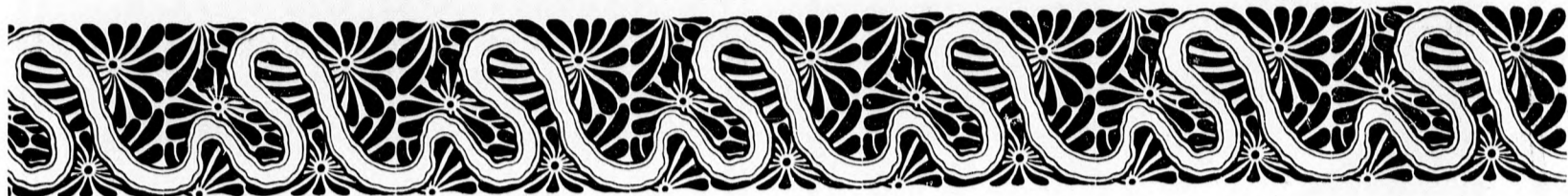
Fióközlet:
WIEN, IX/I., Berggasse 4.

Legnagyobb
fényképezési készülékgyár.

- A mi „GNOM” kamaráink. =====
- A mi „MERCUR” és „MONOPOL” kézi-
gépünk. =====
- A mi „JUWEL” klappkamaránk. =====
- A mi redőnyzárú „REKORD” klapp-
kamaránk. =====
- A mi „LLOYD” filmkamaránk min-
den fényképezési szaküzletben
vásárolható. =====

Kimerítő ismertetést, valamint árjegyzéket
kívánatra ingyen s bérmentve küldünk.

LEGUJABB!

A „**GEM**” Dry Plate Co. Ld. London N. W. régen hirneves gyártmányai, nevezetesen szárazlemezek és fényképezési papírok, Magyarországon is kaphatók!

Minden amateurnek és szakfényképésznek nélkülözhetetlen, ha egyszerű eszközökkel és könnyű szerrel nem is sejtett brilláns eredményeket akar elérni! **CSAK EGY KISÉRLET!**

A „**GEM**” lemezek öntése tökéletes.

A „**GEM**” lemezek a legfinomabb árnyaló képességgel bírnak.

A „**GEM**” lemezek a leglágyabb átmeneteket adják.

A „**GEM**” lemezekkel gyönyörű mélységek nyerhetők.

A „**GEM**” lemezek rendkívül érzékenyek.

A „**GEM**” chlorezüstpapírok fényesebbek az aristo, solio és más chlorezüstpapíroknál.

A „**GEM**” chlorbromezüst papírokkal a legtöbb másolat készíthető rövid idő alatt.

A „**GEM**” bromezüst papírok bársonyos mély részleteket, a megvilágított részen kitűnően határolt tiszta fehér felületeket adnak.

A „**GEM**” papírok felettébb tartósak.

Árjegyzékkel, felvilágosítással készséggel szolgál:

HERBST SAMU

reprodukáló műintézete

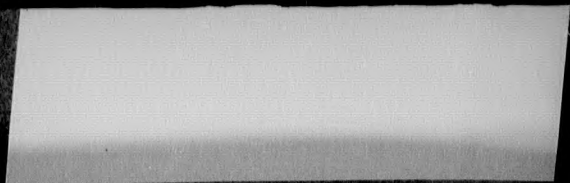
a „Gem” Dry Plate Co. Limited vezérképviselősége

Budapest, VII., Miksa-utcza 8. sz.

Kapható a legtöbb szaküzletben is.

TELEFON 424. SZ.

f.

